

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач комунального закладу
“Дошкільний навчальний заклад
(ясла-садок) № 33 Харківської міської
ради Харківської області

_____ І.Г.Крохмаль

“ _____ ” _____ 2013

ПОГОДЖУЮ

Завідувач ЦПП і СР КВНЗ
“Харківська академія
неперервної освіти”

_____ В.В.Носенко

“ _____ ” _____ 2013

ПОГОДЖУЮ

Завідувач ЦПП та СР
управління освіти
адміністрації Московського
району Харківської міської
ради

_____ Н.М.Тараненко

“ _____ ” _____ 2013

Програма психофізичного розвитку дітей раннього віку “Граю та вчусь”

Автор-упорядник:

Симоненко Аліна Олексіївна

Основне місце роботи:

комунальний заклад

“Дошкільний навчальний

заклад (ясла-садок) № 33

Харківської міської ради

Фах за дипломом: психолог,

викладач психології

Посада: практичний психолог

Рік створення програми: 2013

Програма психофізичного розвитку дітей раннього віку «Граю та вчусь»

Період раннього дитинства – це особливий період, про який Л.С.Виготський зауважив, що він є сензитивним у всьому. Діти раннього віку легко навчаються, але це навчання повинно відбуватися у грі, до якої залучає дитину дорослий.

Важливим досягненням дитини раннього віку є оволодіння нею слуханням мовлення, зокрема інструкцій, спрямованих на керівництво її діями та розповідей. На другому – третьому році життя діти охоче сприймають оповідання, казки та вірши, це слухання збагачує пізнавальною інформацією, викликає емпатійні переживання, виробляє первинні моральні цінності.

Впродовж цього віку за рахунок дослідження предметів вдосконалюється зорова та слухова чутливість дитини. На третьому році життя діти вже добре розрізняють основні кольори і деякі їх відтінки. Діти раннього віку передусім орієнтуються на форму, а потім на величину і колір предмета.

Активно збагачується словник дитини, актуалізується потреба висловлюватися, з'являються перші запитання. Якщо допитливість дитини нормально задовольняється, то збагачення її активного словника відбувається дуже швидко.

Увага в ранньому віці розвивається від мимовільної до перших, але нестійких фрагментів довільної. Обсяг уваги ще дуже вузький, частими є відволікання.

Дуже активно в цьому віці працює пам'ять дитини - розвивається впізнавання, що набуває диференційованого характеру. Збільшується тривалість збереження інформації, формується згадування. Особливо інтенсивно працює емоційна та образна пам'ять дитини. Процеси пам'яті мають мимовільний характер.

Починає виявлятися увага дитини, що має спочатку репродуктивний характер. Її розвиткові сприяє прослуховування казок, розповідей дорослого. і поява інтересу дитини до малювання.

Мислення дитини раннього віку має наочно-дієвий характер - маніпулюючи з предметами, дитина мислить.

Саме тому у даній програмі використано так багато наочного матеріалу, який стимулює пізнавальний інтерес малюків. На іграх - заняттях програми діти раннього віку поступово опановують нові знання, вчаться бути уважними, слухати, не відволікаючись, адекватно реагувати на пропозиції дорослого.

Кожна дитина неповторна, у кожної свій шлях та темп розвитку. Найголовніша задача дорослого, який знаходиться поруч з малюком, не форсувати та не загальмовувати цей темп, а створити такі умови, щоб дитині було цікаво пізнавати нове, щоб вона робила це з посмішкою. Саме тоді дитина буде розвиватися гармонійно і цілісно.

Мета програми — розвиток дитини відповідно до вікових та індивідуальних особливостей.

Основні завдання програми:

- розвиток:
  - сенсорних здібностей;
  - мислення;
  - уваги;
  - уяви;
  - пам'яті;
  - мовлення;
  - дрібної моторики;
  - комунікативних навичок;
- підвищення пізнавального інтересу;
- зниження емоційного напруження.

Методи:

- пальчикові ігри;
- дидактичні ігри;
- вправи на розвиток пізнавальних процесів.

Організація роботи передбачає проведення занять із 2-3 дітьми раннього віку (від року до трьох років). Група утворюється за основ діагностики психофізичного розвитку, діагностики адаптації дитини до умов перебування у дошкільному навчальному закладі. Програма розрахована на 4 місяці, 16 занять тривалістю 10-15 хвилин, з періодичністю 1 заняття на тиждень. Заняття розпочинаються після гострого періоду адаптації дітей, проводяться в кабінеті психолога у першій половині дня.

Структура занять:

1. Вітання
2. Основна частина
Ігри, спрямовані на виконання мети програми
3. Прощання

ЗАНЯТТЯ 1. Знайомство

Мета: створення доброзичливої атмосфери, зниження емоційного напруження.

Матеріал: маленька квітка; мішечок, де знаходиться зайчєня, ведмежа та мишеня.

1. Вправа «Знайомство»- 2 хв.

Психолог показує свою чарівну кімнату та розповідає, скільки цікавих ігор чекає на малят попереду, пропонує дітям сісти на килим та привітатися один з одним. Кожна дитина називає своє ім'я та передає квітку сусіду справа. Психолог доброзичливо допомагає дітям, якщо їм важко вимовити ім'я чи спочатку називає його сам.

2. Вправа «Вітання!» - 2 хв.

Психолог пропонує дітям разом сказати «Доброго ранку!», «Привіт!», просто помахати один одному та посміхнутися.

3. Вправа «Чарівний мішечок» - 3 хв.

Діти по черзі дістають з мішечка іграшку та показують жєстами чи голосом, як ця іграшка вміє робити. Інші дітки повторюють (зайчєня сидить тихесенько-тихесенько або стрибає; ведмежа може ревіти та важко ступає; мишеня пищить та швиденько бігає).

4. Вправа «Що можна робити у дитячому садку?» - 5 хв.

Психолог. Всі ці звірята завітали у дитячий садок, подивитися, що ж у ньому роблять дітки. Давайте їм розповімо, що можна робити у дитячому садку (За необхідністю дорослий ставить питання, на які дитина зможе хоча б сказати «так-ні» чи виразити відповідь жєстами).

Психолог. Молодці дітки, як ви добре розповіли звірятам про дитячий садок, а давайте ми ще покажемо їм все, що можемо тут робити (діти супроводжують слова виразними рухами).

У дитячому садку дітки можуть:

- гратися з іграшками (діти бавляться з іграшкою із мішечка);
- читати книжечку (роблять книжечку з долонек);
- малювати (показують у повітрі як малюють пальчиком);
- танцювати на музикальному занятті (вдають, ніби танцюють);
- робити вправи з фізкультури (роблять вправи);
- дружити з іншими дітками (ніжно торкаються за ручку один одного).

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог. А ще ви можете приходити до мене в гості та бавитися, гратися у цікаві ігри. Згодні? Вам сподобалося грати? Прийдете ще? А тепер час настав повертатися до групи давайте скажемо «До побачення», помашемо один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та зробимо «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 2. «ЛЯЛЬКИ»

Мета: розвиток дрібної моторики, розвиток мовлення.

Матеріал: лялька-хлопчик Антошка, зображення ляльки Наталі за кількістю дітей, воскові олівці.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Психолог. До нас в гості завітала лялька Антошка, давайте привітаємося з нею.

Психолог підносить ляльку до кожної дитини по черзі. Дитина каже «Привіт! Мене звать...», пожимає ручку Антоші.

2. Вправа «Знайди та покажи» - 2 хв.

Психолог. Антошка хоче погратися з дітками та подивитися, які ви розумні та кмітливі.

Давайте покажемо, що дітки у дитячому садку багато знають.

Психолог показує частини обличчя та тіла у ляльки, просить діток назвати їх та показати у себе.

3. Вправа «Як у нашого Антошки...» - 3 хв.

Психолог разом з дітьми розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його чи хоча б кінцівки рядків (текст віршика приводиться російською мовою).

Как у нашего Антошки Ярко-красные сапожки.	<i>Ручки на поясі, кожену ніжку ставлять на п'яту.</i>
Ножками топ-топ!	<i>Тупочуть ніжками.</i>
Ручками хлоп-хлоп!	<i>Плескають у долоні.</i>
Каблучками один-два-три! Как он пляшет – посмотри!	<i>Одночасно тупочуть і плескають.</i>

4. Вправа «Вбрання для Наталі» - 7 хв.

Психолог. До нас завітала подружка Антошки - психолог показує зображення ляльки Наталі (додаток А). Але у неї до діточок є прохання: вона хоче піти з Антошею на прогулянку у гарному вбрані, давайте розмалюємо їй сукню.

Дітки розмалюють сукню Наталі за власним уподобанням.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 3. «СВІЙСЬКІ ТВАРИНИ»

Мета: розвиток мислення, уваги, пам'яті та мовлення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка, зображення свійських тварин та зображення крісла.

1. Вправа «Вітання»- 1 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Свійські тварини» - 2 хв.

Психолог. До нас у садочок сьогодні завітали свійські тварини – це ті тварини, що можуть жити у нас дома.

Психолог показує дітям зображення кішки, собаки, черепашки, та хом'яка (додаток Б). Показуючи тваринку, про кожного з них читає маленький віршик (текст віршика приводиться російською мовою):

Кішка. *Кошка лапкой ушки мыла без водички и без мыла.*

Собака. *Гав! Собачка лает, дом наш охраняет!*

Черепаха. *В нашей квартире живет черепашка. Носит на спинке свой дом, как рубашку!*

Хом'як. *Хомячок-толстячок ест гороховый стручок. Что не съел – несет домой не в мешке, а за щекой.*

3. Вправа «Хто сховався за кріслом?» - 4 хв.

Психолог ховає зображення тваринки за крісло (додаток Б), але так, щоб якась частина тіла виглядала із-за нього. Завдання дітей відгадати, хто сховався за кріслом. Дорослому необхідно слідкувати, щоб діти відповідали по черзі і у кожного була можливість відгадати. Якщо дитина ніяк не може відгадати тварину, необхідно поступово посувати крісло, відкриваючи більше зображення.

4. Вправа «Черепашка» - 2 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Черепашка тащит дом, Отдыхать ей можно в нем. От дождя она укрыта- Дом и крыша и защита. Много дней она в пути, Долго ей еще ползти.	<i>Розгортають долонь та повільно рухають пальчиками по столу. Другою долонькою накривають першу, зображуючи панцир черепашки. потім повторюємо гру для іншої ручки.</i>

5. Вправа «Загадки» - 5 хв.

Психолог розкладає перед дітьми всі зображення свійських тварин та пропонує відповідати на питання:

- хто вміє нявкати?
- хто охороняє дім?
- хто вміє літати?
- у кого яскраві пір'я?
- хто носить свій будиночок на собі?
- хто пухнастий?
- хто вміє повзати?
- хто ховає їжу за щічки?

Якщо діти з цікавістю відповідають, список питань можна розширити.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 4. «ДИКІ ТВАРИНИ»

Мета: розвиток мислення, уваги, пам'яті та мовлення; розвиток дрібної моторики; координація рухів.

Матеріал: маленька квітка, зображення диких тварин та відповідні рамки для них.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Дикі тварини» - 3 хв.

Психолог. Давайте згадаємо, хто до нас приходив на попередньому занятті. Так, вірно домашні тварини. А сьогодні у нас гості із далекої Африки – дикі тварини.

Психолог показує дітям зображення слона, жирафа, бегемота, зебри, лева та мавпи (*додаток В*).

3. Вправа «Який будинок мій?» - 5 хв.

Психолог. Звірятка вже трішечки втомилися, але вони не можуть згадати, де чий будиночок?

Кожна дитина отримує зображення тварини та підбирає до нього відповідну рамку, її можна виготовити, поклавши контурне зображення тваринки на лист цупкого картону, обвівши його та вирізавши ножом для паперу (*додаток В*).

4. Вправа «Слон» - 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Динь-дон, динь-дон! К нам приехал добрый слон.	<i>Діти повільно гойдають кистями рук зі сторони у сторону.</i>
Ноги-тумбы, Длинный хобот.	<i>Руки стискають у кулаки та легенько стукають по підлозі, зображуючи ходу слона.</i>
Динь-дон, динь-дон! Головой качает слон.	<i>Зап'ястями виконують кругові рухи обома руками.</i>

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 5. «ЇЖАЧОК»

Мета: розвиток дрібної моторики, навичок зіставлення предметів за величиною; розвиток уваги та мислення.

Матеріал: маленька квітка; зображення їжачків та зображення чашок та тарілок; зображення яблуней за кількістю дітей та яблук.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Чаювання» - 3 хв.

Психолог. А сьогодні у нас на занятті їжачки (додаток Г). Давайте знайомитися: це мама їжак – вона велика, а це малюк – він маленький.

Діти закріплюють знання про розмір, повторюючи «великий», «маленький».

Психолог. Вони довго до нас шли з лісу, давайте їх пригостимо чаєм?

Малюкам необхідно підібрати відповідну за розміром чашку до блюдця, а потім запросити їжачків пити чай: маму – до великого посуду, малюка – до маленького (додаток Д).

3. Вправа «Яблучка для їжачків»- 3 хв.

Кожна дитина отримує зображення яблуні та яблучок (додаток Е). Психолог акцентує увагу малюків на тому, що яблучка на яблуні є великі та маленькі. Дітям необхідно розмістити яблука на яблуні відповідно до розміру.

4. Вправа «Їжачок» - 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Ежик Николка под елку свалился, Ежик Николка по травке катился.	<i>Руки стиснуті у кулаки, перекочують кулачки по столу чи полу.</i>
Брюшко решил он на солнце погреть, Ну и конечно, слегка загореть.	<i>Розтискають кулаки и погладжують однією долонькою іншу.</i>
Солнышко скрылось, ежик замерз, Успел загореть только маленький нос	<i>Пальчиками по черзі торкаються кінчика носа.</i>

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 6. «КВІТКИ»

Мета: розвиток сприйняття, уваги, мислення, дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; зображення клумб та квітів різних кольорів, контурне зображення квітів для розмальовування.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Прикрасимо клумбу» - 4 хв.

Психолог. Дітки, подивіться на ці клумби з квітами. Якого вони кольору? А ще в мене є квіти. Якого кольору ця квіточка? А ця? (по черзі показує квіти, якщо діти ще зовсім не розрізняють кольори, психолог сам дає відповіді). Подивіться, на кожній клумбі росте тільки одна квіточка і їй так самотньо. Давайте посадимо ще квіточок. Ось вони! (додаток Ж). Тільки будьмо уважними: саджати квіти необхідно так, щоб на кожній клумбі вони були тільки одного кольору. На клумбі з синьою квіткою – сині, на клумбі з жовтою квіткою – жовті, з червоною – червоні квіточки. Коли завдання виконано психолог пропонує діткам знайти та показати велику червону квітку, усі маленькі квіточки тощо.

3. Вправа «Прогулянка»- 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Один, два, три, четыре, п'ять – Вышли в садик погулять.	<i>Пальчиками однієї руки рахуємо пальчики на другій, злегка нажимаючи на подушечки.</i>
Ходим - ходим мы по лугу, Там цветы рас тут по кругу.	<i>Вказівним пальчиком однієї руки виконуємо кругові проглажування долоні іншої руки.</i>
Лепесточков ровно пять, Можно взять и посчитать.	<i>Рахуємо пальчики у зворотному порядку, погладжуючи їх.</i>

4. Вправа «Барвисті квіточки» - 5 хв.

Психолог пропонує кожній дитині розмалювати чотири квіточки, заздалегідь зробивши контур для кожної квітки (*додаток К*). Головне завдання дитини підібрати олівець відповідно до контуру.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 7. «ФІГУРИ»

Мета: розвиток уваги, уяви та мислення, розвиток дрібної моторики, розвиток мовлення.

Матеріал: маленька квітка, зображення великих геометричних фігур – 3 та зображення маленьких геометричних фігур; картина – аплікація, виконана з геометричних фігур.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

3. Вправа «Геометричні фігури» - 7 хв.

Психолог показує дітям фігури та розповідає про них.

Психолог. Подивіться, дітки, тут намальовані різні фігури (*додаток Л*). Ця фігура називається «коло». На що вона схожа? (на м'ячик, повітряну кульку, колесо...). Ця фігура називається «квадрат». На що схожа вона? (на кубик, хустинку...). А ця фігура називається «трикутник». На що вона схожа? (на дах, прапорець...). Ці фігури великі, а в мене є такі ж, тільки маленькі фігури.

Давайте покажемо фігуру, яка схожа на сонечко. А як ця фігура називається? (показує трикутник). А давайте покажемо квадрат.

Психолог пропонує діткам розкласти маленькі геометричні фігури на такі ж самі великі фігури: трикутники – на трикутник, кола – на коло, квадрати – на квадрат.

4. Вправа «Намалюй пальчиком» - 2 хв.

Психолог пропонує діткам намалювати уже знайомі фігури пальчиком у повітрі, виконуючи це завдання разом з дітьми.

5. Вправа «Фігури сховалися» - 2 хв.

Психолог показує дітям картину-аплікацію (*додаток М*) з геометричних фігур. Розповідає, що фігури сховалися. Завдання діток знайти та показати на картинці знайомі геометричні фігури, назвати їх.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 8. «БУДИНОЧКИ»

Мета: розвиток уваги, уяви та мислення, розвиток дрібної моторики, розвиток мовлення.

Матеріал: маленька квітка; зображення тварин та їх будиночків; зображення квадратів та трикутників.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Знайди будиночок» - 3 хв.

Психолог пропонує діткам допомогти звіряткам відшукати будиночки (додаток Н). Краще розподілити кількість звірятток між дітьми порівну, щоб кожна дитина на рівних приймала участь у грі. Якщо діти проявляють жваву цікавість до гри, то можна запропонувати їм помінятися звірятками та розмістити їх у будиночки ще раз, ніби то звірятка ще раз «вийшли» на прогулянку та знову забули, де чий будинок знаходиться.

3. Вправа «Новий будинок»- 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Строим-строим новый дом Нам уютно будет в нем.	<i>Ребром однієї руки стукають по долоні другої руки</i>
Будут в нем окошки, А вокруг – дорожки.	<i>По черзі поєднують пальчики двох рук.</i>
Строим-строим новый дом,	<i>Плескають в долоні</i>
Дружно в доме заживем!	<i>Трясуть розслабленими кистями.</i>

4. Вправа «Будуємо будинок» - 3 хв.

Психолог пропонує дітям зіставити будиночки за зразком (квадрат – стіни, трикутник – дах).

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 9. «ЗВІРЯТА»

Мета: розвиток уваги, уяви та мислення, розвиток дрібної моторики, розвиток мовлення.

Матеріал: маленька квітка; зображення кішки; зображення тварин та їх улюбленої їжі; гумові іграшки та квасоля.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Опис картинки» - 3 хв.

Психолог показує дітям картинку (додаток П) та задає питання по малюнку:

- хто намальован?
- що робить кішка?
- яка вона?
- як ви гадаєте, їй подобається молоко?
- як вона дякує своєму господарю?

3. Вправа «Хто що любить їсти?»- 3 хв.

Діткам необхідно підібрати улюблені ласощі для кожної тваринки (додаток Р). Якщо діткам подобається гратися, гру можна повторити декілька разів, перемішавши звіряток та ласощі знову.

4. Вправа «Нагодуй звіряток» - 5 хв.

Кожна дитина отримує гумову іграшку з невеликим прорізом замість ротика (додаток С), у який з невеликим зусиллям поміщається квасоля. Завдання діточок нагодувати звіряток. (для зручності знизу краще однією лінією прорізати отвір формою півкола, щоб квасолі після заняття можна було з легкістю витягнути дорослому). Дорослому необхідно пильно дивитися на рухи кожної дитини для запобігання потрапляння квасолі у рот чи ніс малюка, до заняття акцентувати, що це ласощі тільки для тваринок, а не для діточок.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 10. «МАЛЕНЬКА ЯГНИЧКА»

Мета: розвиток дрібної моторики, розвиток мовлення.

Матеріал: іграшкова ягничка; великі гудзики та шнурки; зображення ягнички за кількістю дітей, нарізані 1см шматочками бавовняні нитки, клей, кисточки для клею.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають ягничку своєму сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Навчи ягничку» - 4 хв.

Психолог. Маленька ягничка любить усе робити сама: допомагати дома матері прибирати, мити посуд, роботи покупки. Нещодавно вона ще й шити навчилася сама, хоче й вас навчити. Згодні? Ось вона принесла вам гудзики та ниточки. Давайте потренуємося (психолог показує дітям, як просувати шнурок у дірочку гудзика). Як вправно виходить! Молодці!

3. Вправа «Одяг для ягнички»- 5 хв.

Психолог. А давайте ми теж зробимо для ягнички щось приємне? Вона забула вдома свою теплу та гарну шубу. А ми її можемо виготовити.

Малюки отримують зображення ягнички (додаток Т), яке необхідно намастити клеєм та посипати нитками бавовни.

4. Вправа «Холодно - тепло»- 3 хв.

Психолог. А тепер давайте пограємо! Психолог розповідає історію про ягничку та супроводжує свої слова виразними рухами, а діти повторюють: *«Одного дня маленька ягничка пішла на прогулянку, вона йшла довго-довго. У неї на шляху були кочки – вона перестрибувала через них, річка – перепливала через неї, гори – вона тягнулась високо-високо, щоб добратися до верхівки. І ось вона нарешті потрапила на галявину, де пригріло сонечко, ягничці стало жарко – вона стала робити вітерець лапками. А потім сонечко сховалося за хмаркою – ягничка стала замерзати. І знову сонечко! І знову сховалося за хмарки! У вечері наша ягничка потрапила додому, лягла у своє ліжечко та спокійно заснула».*

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 11. «ЧАРІВНІ МАЛЮНКИ»

Мета: розвиток сприйняття, уваги та мислення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; інтегральні малюнки, малюнки з відсутніми елементами.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Виправь малюнки» - 5 хв.

Психолог. Подивіться уважно, що тут намальовано (додаток У). Назви, що це (показує усі малюнки по черзі). Бачите, у кожному малюнку не вистачає шматочка. Ось вони (викладає перед дітьми усі шматочки). Подивіться уважно який шматочок допоможе вам зробити цей малюнок цілим. Давайте виправимо усі малюнки (кожна дитина отримує комплект з чотирьох малюнків).

3. Вправа «Сонячні зайчики»- 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Солнечные зайчики у меня в ладошке. Их поглажу пальчиком, покружу немножко.	<i>Розкривають долоньку та погладжують її по колу вказівним пальчиком іншої руки.</i>
Вдруг пропало солнышко, спряталось за тучку. Лишь тепло оставило у меня на ручке.	<i>Декілька разів зтискають та розжимають кулак</i>

4. Вправа «Малюнки сховались» - 4 хв.

Психолог показує дітям інтегральні малюнки (додаток Ф) та просить дітей по черзі називати те, що вони бачать.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 12. «ПРИЩІПКИ»

Мета: розвиток сприйняття, уваги, уяви та мислення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; зображення предметів із цупкого картону, обтягнутого тканиною та прищіпки.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Веселі ручки» - 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова (текст віршика приводиться російською мовою).

Мыли мылом ручки,	<i>«Моють» ручки.</i>
Мыли мылом ножки.	<i>Потирають коліна.</i>
Вот какие чистые	<i>Показуют долоні.</i>
Ладушки - ладошки!	<i>Плескают у долоні.</i>
Наварили кашки, помешали ложкой.	<i>Вказівним пальчиком «малюють» коло по долоні іншої руки</i>
Маленьким цыплятам крошили крошки.	<i>Пальчиками «висипають» крихти</i>
Поругали кошечку,	<i>Машут вказівним пальчиком</i>
Пожалели птичку.	<i>Гладит одну долоньку іншою.</i>
Вот они – умелые	<i>Показуют долоні.</i>
Ладушки – ладошки, хлопали ладошки,	<i>Плескают у долоні.</i>
Танцевали ножки	<i>Танцюють.</i>
Вот они – веселые ладушки – ладошки!	<i>Плескают у долоні.</i>

3. Вправа «Прищіпки»- 7 хв.

Психолог. А ще наші ручки вміють гратися і робити дива. Вони навіть вміють робити сонячні промінчики та дощик. Хочете спробувати?

Діти разом з психологом одягають прищіпки відповідного кольору на зображення предметів (додаток X).

4. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 13. «ПТАШКА»

Мета: розвиток сприйняття, уваги, уяви та мислення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; зображення тарілок та набір фруктів; маленька іграшкова пташка, дошка для ліплення, пластилін декількох кольорів.

1. Вправа «Вітання»- 1 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Фрукти» - 5 хв.

Психолог. Сьогодні я хочу познайомити вас з малесенькою пташкою, яка любить ласувати фруктами. Ми з вами вже годували тваринок, пам'ятаєте? А зараз давайте пригощати пташку. Подивіться, будь ласка, на малюнок (додаток Ц). Як ви гадаєте, що це? (Тарілки). Якого вони кольору? А це що? (Фрукти) Назвіть, усі фрукти, які ти знаєш. Покажіть усі фрукти жовтого кольору. А де тарілка жовтого кольору? Вірно. І тарілка, і фрукт однакового кольору – жовтого. Тепер давайте викладати жовті фрукти на жовту тарілочку.

А тепер давайте знайдемо усі червоні фрукти. Та покладемо їх на тарілочку такого самого кольору. Назвіть фрукти, які ви поклали на червону тарілку. Фрукти, які залишилися, давайте розкладувати на тарілки однакового з ними кольору.

3. Вправа «Пташки»- 3 хв.

Психолог розповідає вірш, супроводжуючи його виразними рухами, а дітям необхідно повторювати рухи та по-можливості слова. Вправа проводиться 2-3 рази, щоб діти могли хоча б частково запам'ятати віршик та повторити його (текст віршика приводиться російською мовою).

Раскатились по дорожке Разноцветные горошки.	<i>Пальчиками слегка постукают по полу, зображуючи горошинки.</i>
Птички весело клюют, Нам горошки не дают.	<i>Пальчики обеих рук собирают разом та «клюют» уявні горошинки.</i>
Дайте мне горошинку!	<i>Простягают ручки долоньками угору, ніби «просять» горошинку.</i>
Я такой хорошенький!	<i>Обома долоньками гладят себе по голові.</i>

4. Вправа «Горошинки для пташки» - 5 хв.

Дітям необхідно відкривати маленькі шматочки від пластиліну, по можливості формувати шарик, викладати на дошку та трошки натискати на кожний шарик.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 14. «КРИШЕЧКИ»

Мета: розвиток сприйняття, уваги, уяви та мислення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; зображення свійських та диких тварин; зображення предметів та кришечки.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Один, два, три – разом кажи» - 5 хв.

Психолог. Діти, я вам буду показувати картинки різних тваринок (додатки Б,В), а вам необхідно буде їх називати. Але тільки після того, як я промовлю чарівні слова: «Один, два, три – разом кажи!».

Перші два-три рази необхідно трошки стримувати малюків та нагадувати інструкцію. Гра триває, поки викладає зацікавленість у малюків.

3. Вправа «Кришечки»- 7 хв.

Психолог кожній дитині дає картинку (додаток Ч), до якою необхідно підібрати кришечки відповідних кольорів. Коли кришечки підібрані, діти отримують нові картинки, гра триває, поки викликає зацікавленість гравців. У ході гри дорослий час від часу питає діточок про кольори кришечок. Складність завдань залежить від індивідуальних можливостей дитини і корегується дорослим.

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, домовляється про наступну зустріч. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок».

ЗАНЯТТЯ 15. «ПІРАМІДКА»

Мета: розвиток уваги, пам'яті, розвиток мовлення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; сюжетний малюнок, малюнок з іграшками та зображення мішечків, зображення кілець пірамідки.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Що зображено?» - 5 хв.

Психолог показує дітям сюжетний малюнок (*додаток III*) та пропонує розповісти казку. Якщо дітям важко чи не всі активно розповідають, дорослому необхідно допомогти питаннями:

- кого ти бачиш?
- що відбувається?
- що вдягають на ляльку?
- що будуть робити далі?
- куди вони можуть піти з лялькою?
- у тебе є ляльки?
- чим ти любиш гратися найбільше?
- як ти любиш гратися та з ким?

3. Вправа «Вгадай, яка іграшка» - 3 хв.

Психолог пропонує дітям роздивитися малюнок (*додаток III*) та сказати, які іграшки зображено.

Психолог. Познайомся, це маленький гномик Пограйко. Він любить гратися з дітками. У Пограйки усі іграшки заховані у мішки. Давайте відгадаємо, яку іграшку він сховав у який мішок.

4. Вправа «Пірамідка» - 4 хв.

Психолог пропонує дітям викласти з кілець пірамідки (*додаток Ю*).

5. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, дякує за цікаво проведений час. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок», обіймаються.

ЗАНЯТТЯ 16. «ХОВАНКИ»

Мета: розвиток уваги, пам'яті, розвиток мовлення; розвиток дрібної моторики.

Матеріал: маленька квітка; каструля з 1000 - 1500 г різних круп, кришечки, зображення геометричних фігур з цупкого картону та маленькі предмети.

1. Вправа «Вітання»- 2 хв.

Діти сидять на килимі, по черзі передають квітку сусіду справа та кажуть «Привіт».

2. Вправа «Хованки» - 10 хв.

Психолог непомітно для дітей ховає у каструлі з крупами декілька кришечок, зображення фігур та маленькі предмети.

Діти по черзі занурюють ручки у крупу та шукають щось, називаючи те, що знайшли.

Оскільки, це заняття останнє, то дитина може обрати один предмет з відшуканого собі у подарунок на згадку про ігри у кабінеті психолога.

3. Вправа «Прощання» - 1 хв.

Психолог хвалить дітей, дякує про цікаво проведений час. Дітки кажуть «До побачення», машуть один одному спочатку однією рукою, потім іншою рукою та роблять «повітряний поцілунок», обіймаються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бистров О.Л., Бистрова О.С. Пам'ять Розвивальні ігрові вправи. – Х.: ТОРСИНГ ПЛЮС, 2006;
2. Гурковська Т.Л., Карабаєва І.І., Кулачковська С.Є., Піроженко Т.А., Подоляк Л.Г., Солов'єва Л.І. Серії «Альбоми розвивальних ігор та вправ. Ігри «Сходінками знань» (Крок 1-4). - Х.: Ранок, 2006 (Рекомендовано Міністерством освіти та науки України №1/11-2247 від 04.05.2001);
3. Єрмакова С.О. Пальчікові ігри для дітей від року до трьох років. – М.: РИПОЛ класік, 2009;
4. Земцова О.Н. Серії «Розумні книжки. Тести для дітей 2-3 років: навчальний посібник».- М.: Махаон, 2008;
5. Малініна Л.В., Чубенко С.В., Бару О.О. Серія «Пізнаємо з народження». Гра «Тварини в Африці». – Х.:Ранок, 2008;
6. Малініна Л.В., Чубенко С.В., Бару О.О. Серія «Пізнаємо з народження». Гра «Тварини в оселі». – Х.:Ранок, 2008;
7. Порадник практичного психолога/О.Є.Марінушкіна, Ю.О.Замазій.- Х.:Основа, 2007;
8. Саприкіна О.В., Щербакова К.А., Міненко Н.С. Серія «Комплекс матеріалів для занять з дітьми раннього віку». Дидактичний матеріал «Розумні ручки. Вправи з пластиковими кришечками». – Х.: Ранок, 2009;
9. Тумановська М.П. Серії «Центр раннього розвитку». Популярна методика ігрових занять «Розвиваємо здібності. Дітям від 1-го року». – М.: Онікс, 2008;
10. Швайка Л.А. , Гаркуша Г.В.; іл. Кридченко Н.В. Організація роботи з дітьми раннього віку. – Х.:Вид. Група “Основа”, 2009;
11. www.allforchildren.ru

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК В

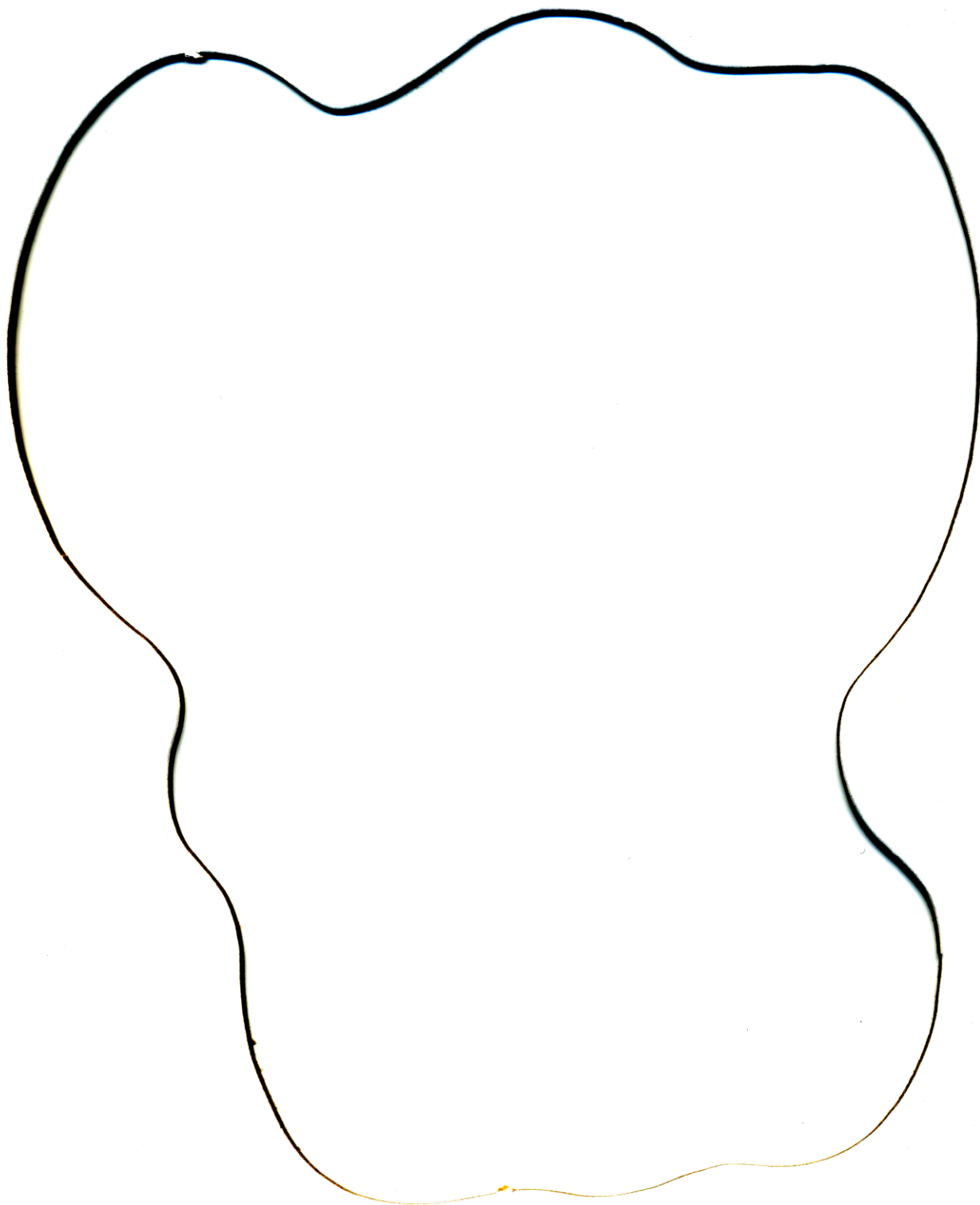

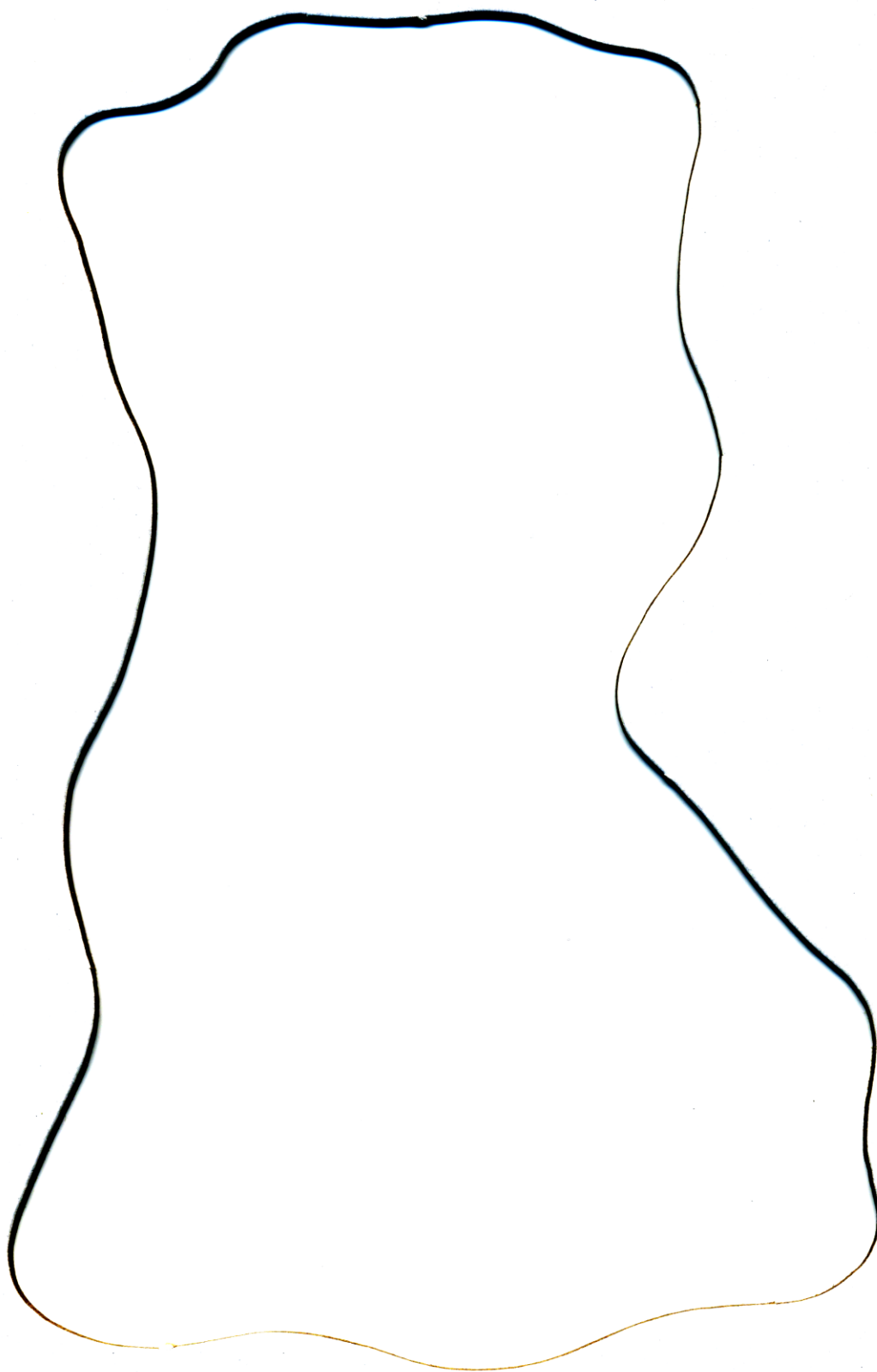

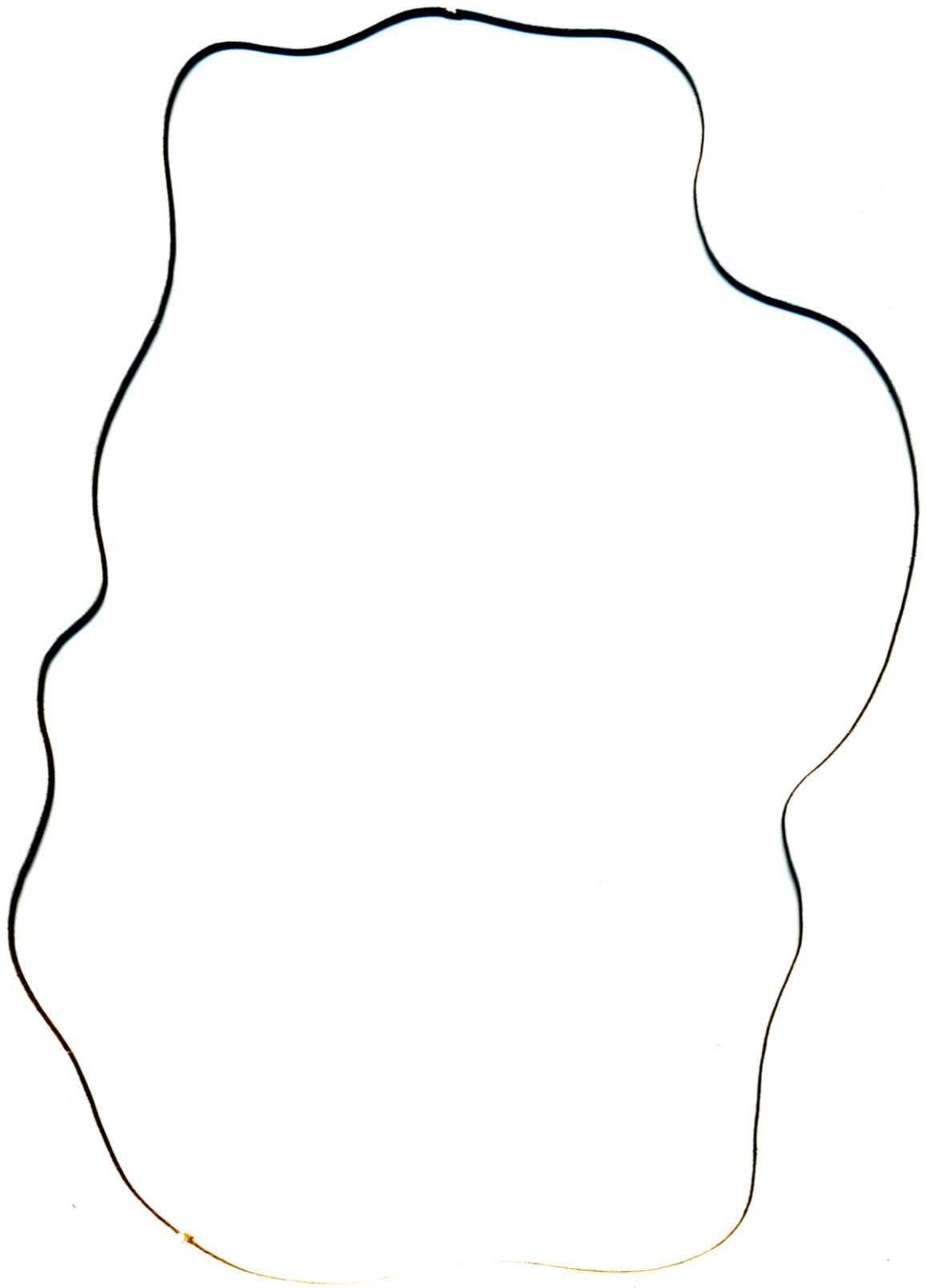

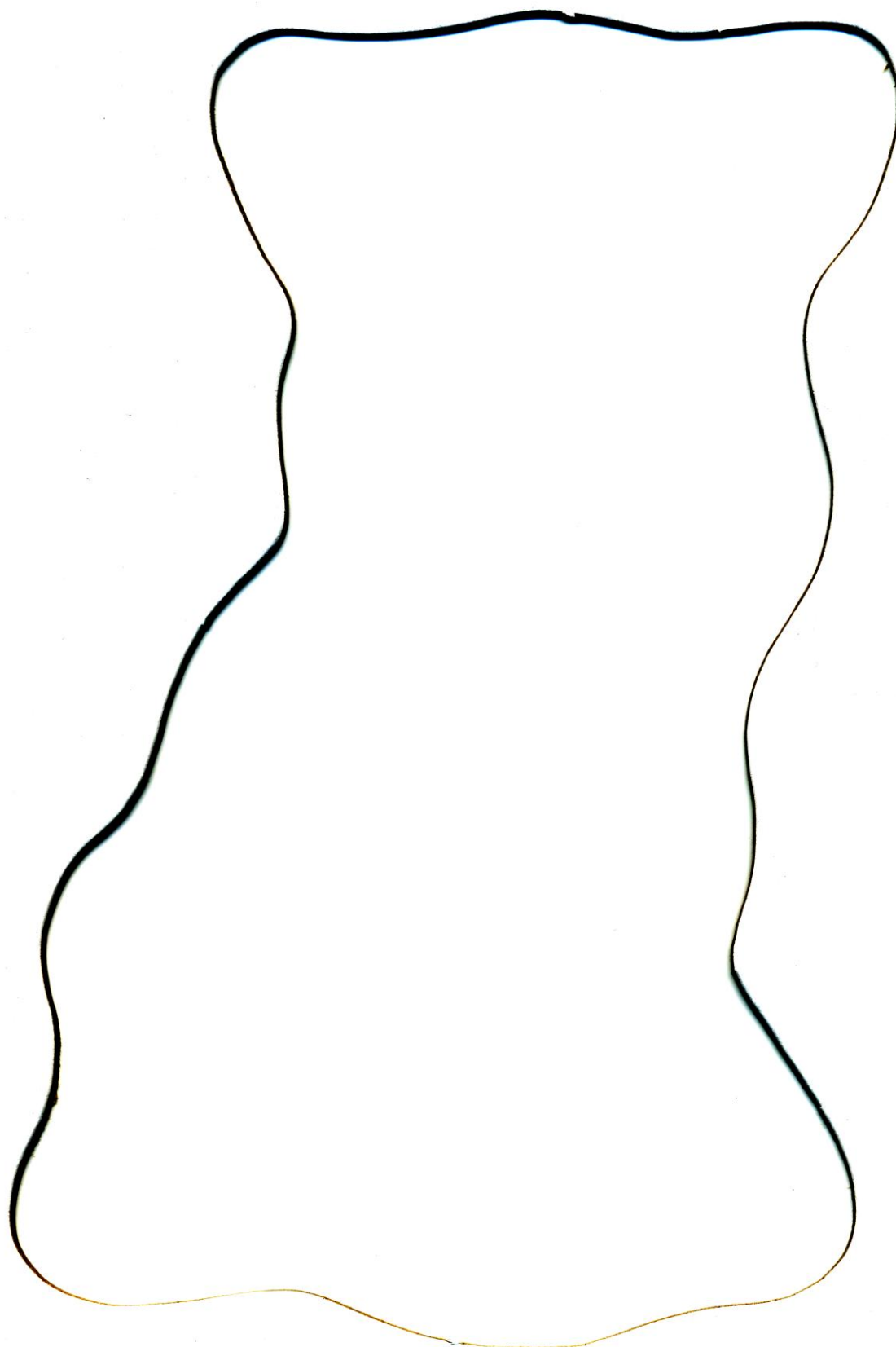

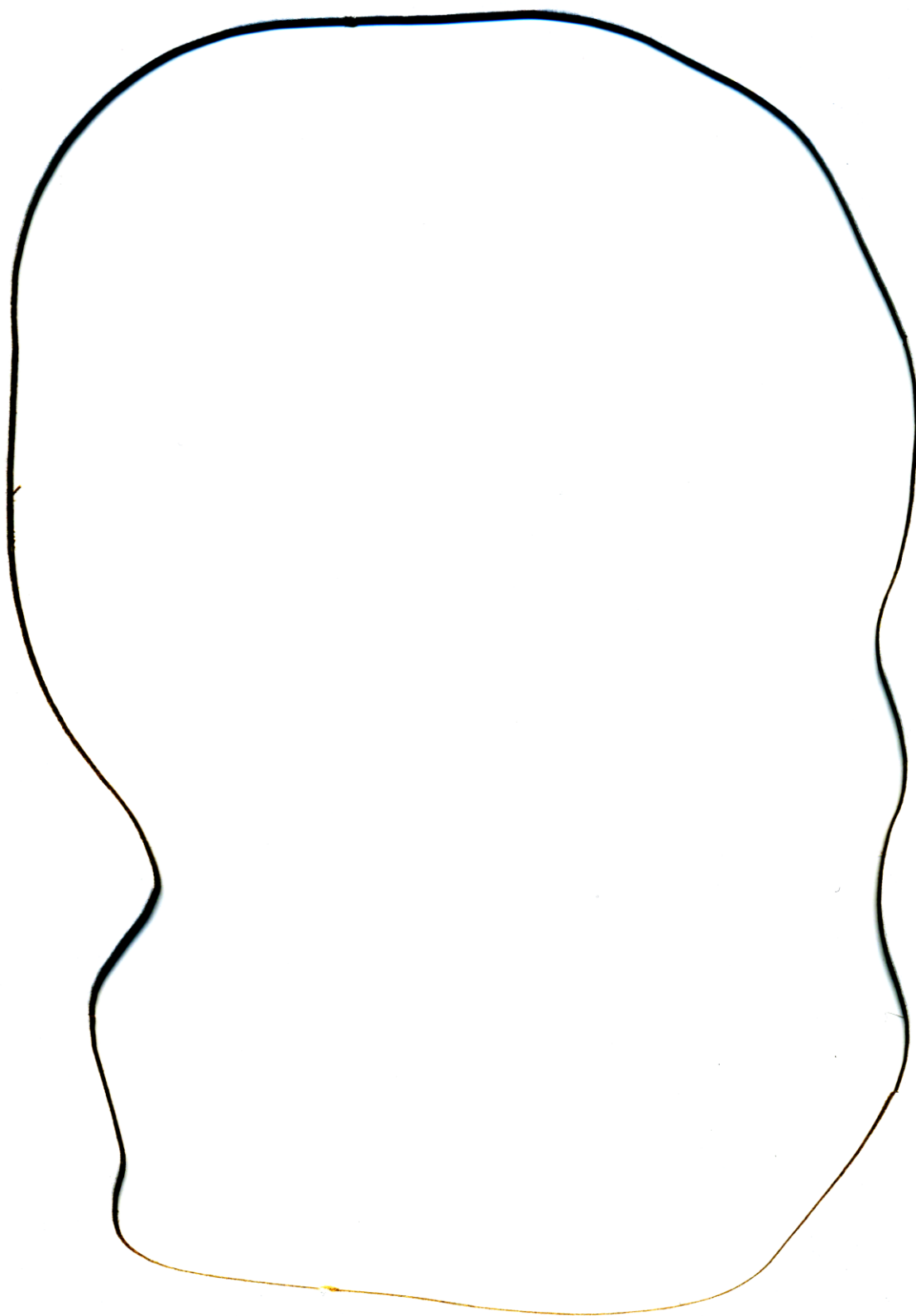

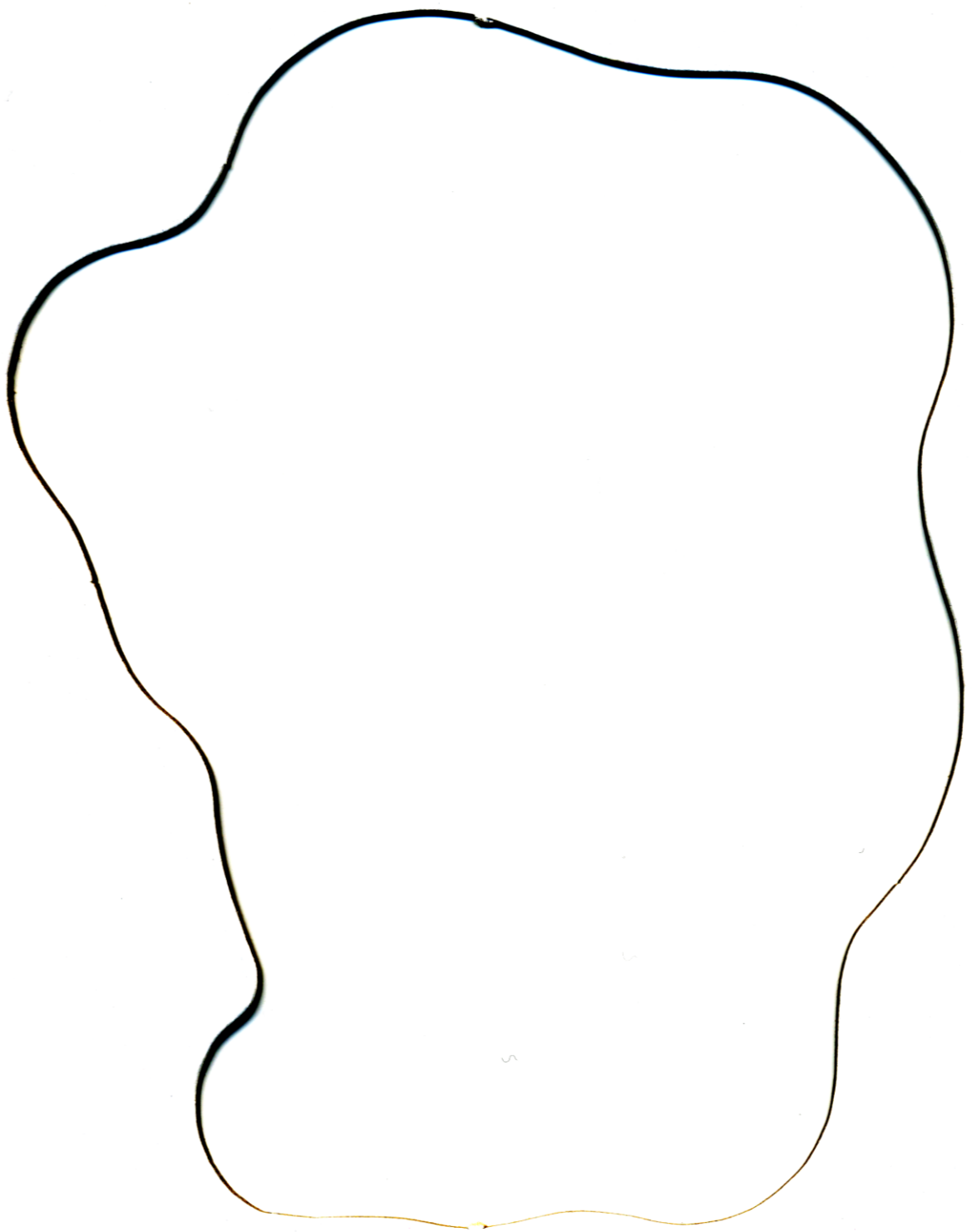

ДОДАТОК Г

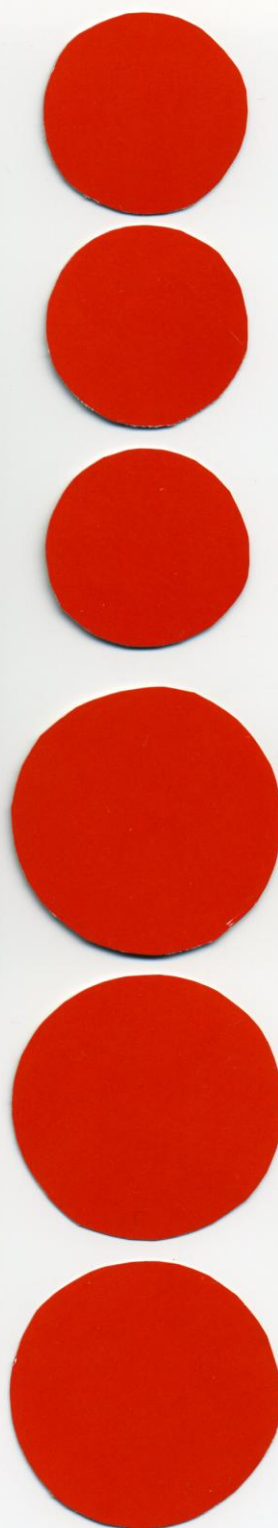
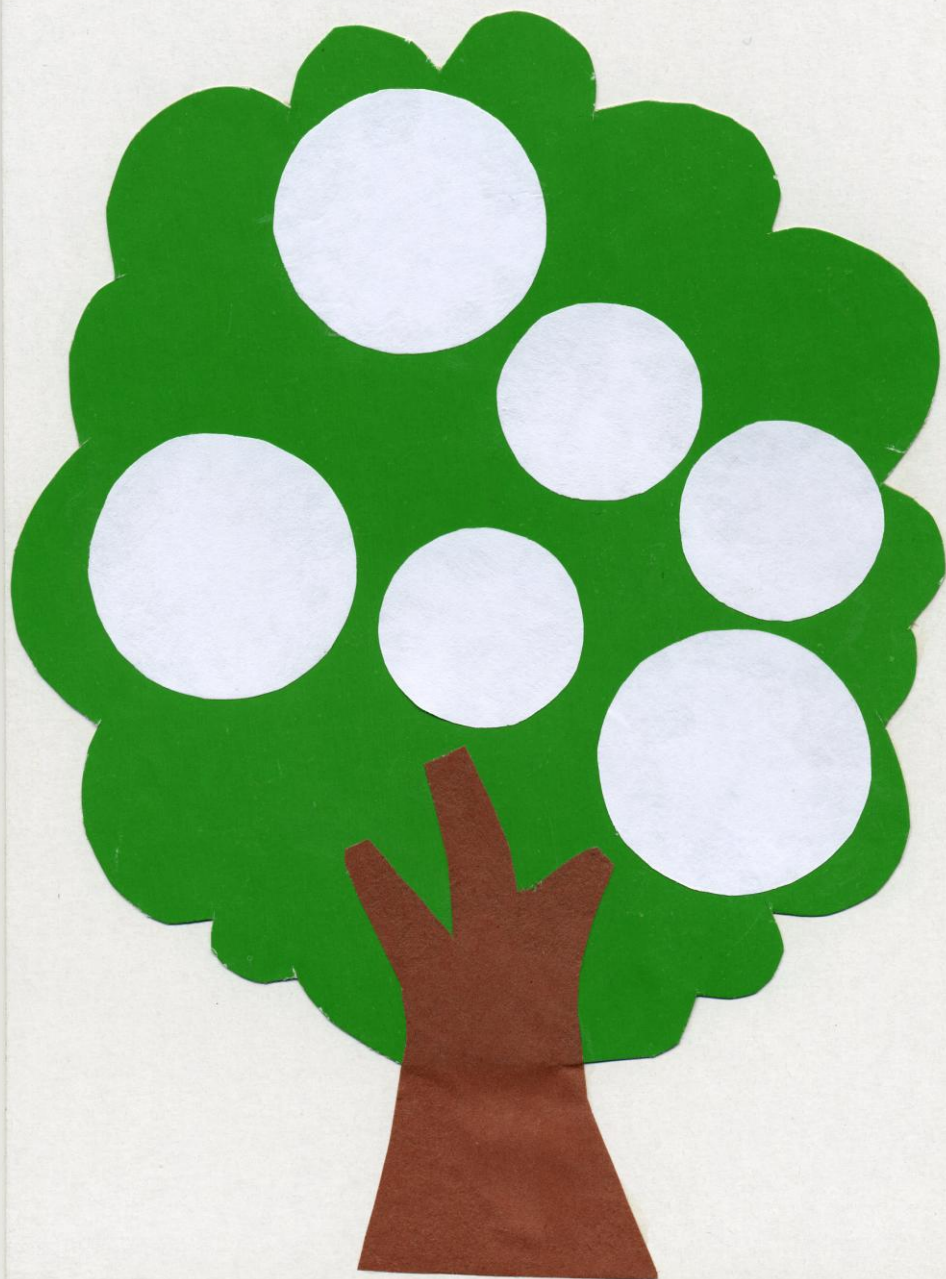

ДОДАТОК Д

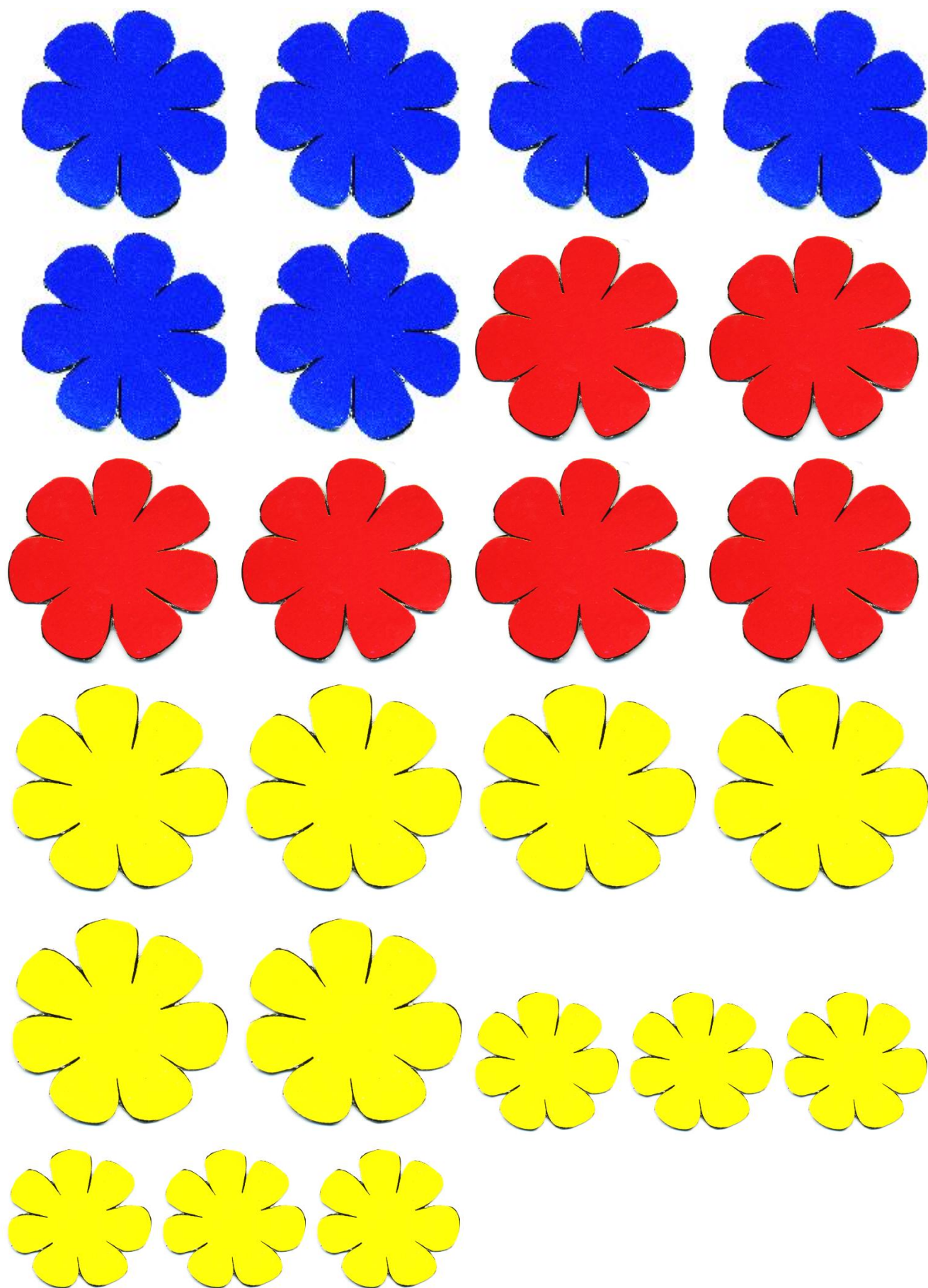

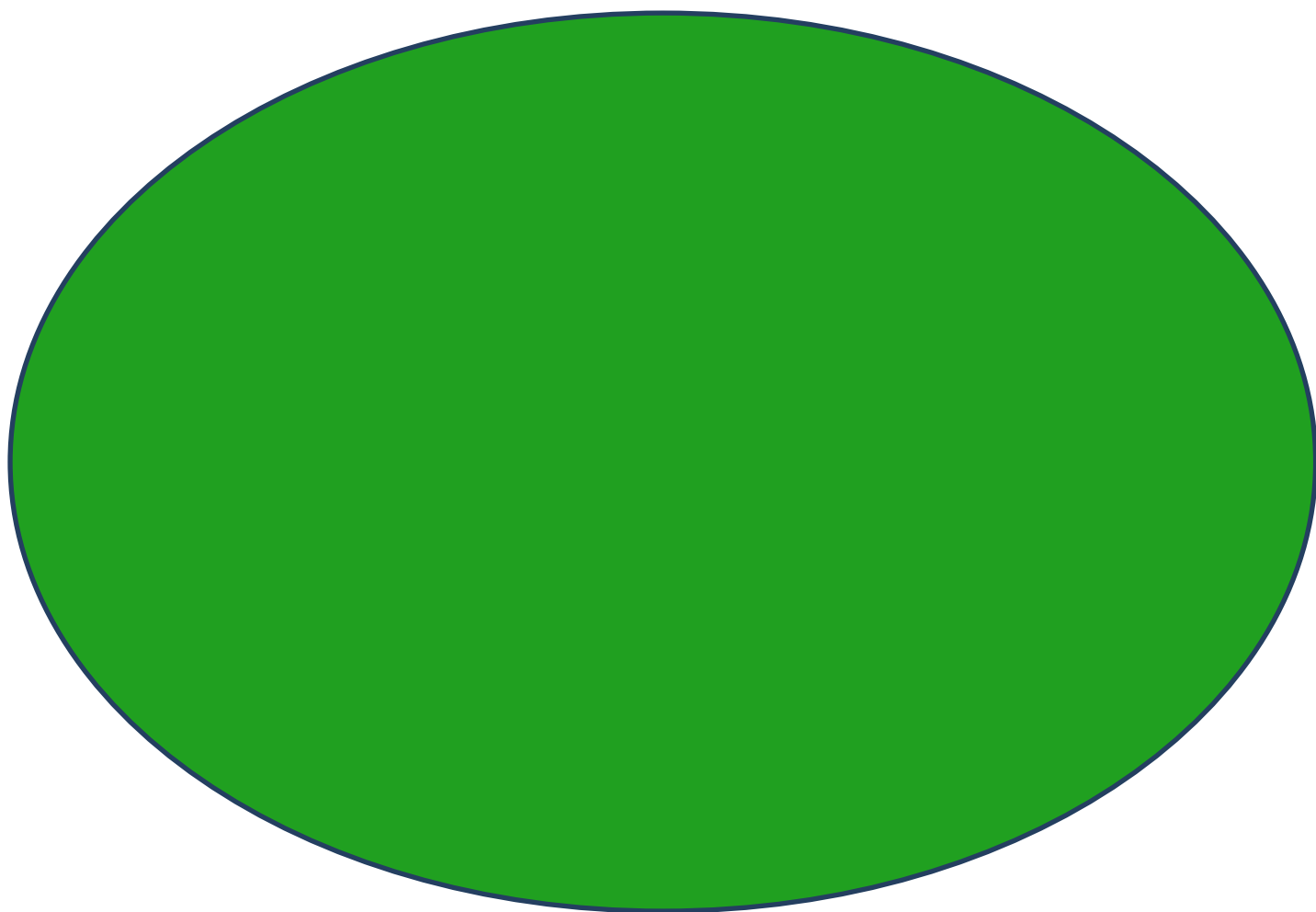
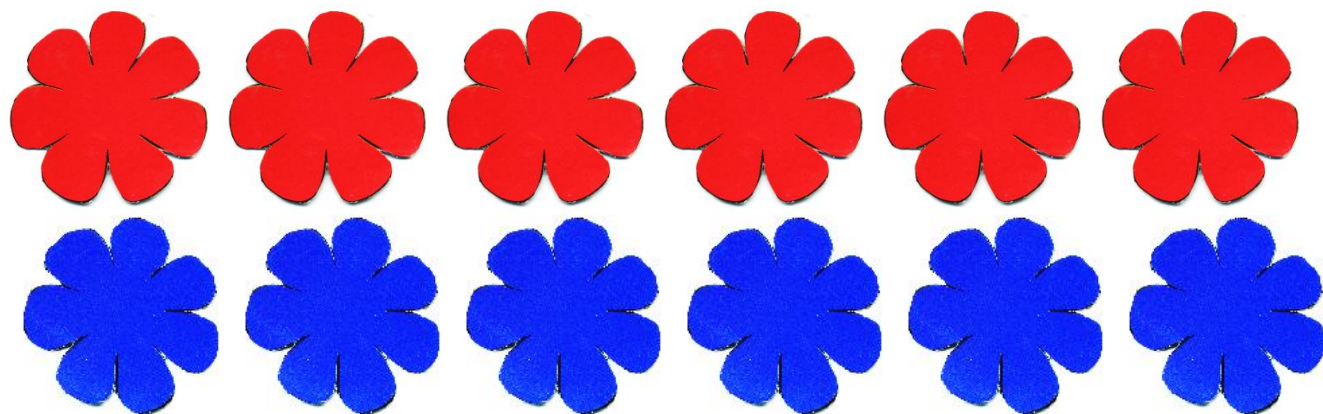

ДОДАТОК Е

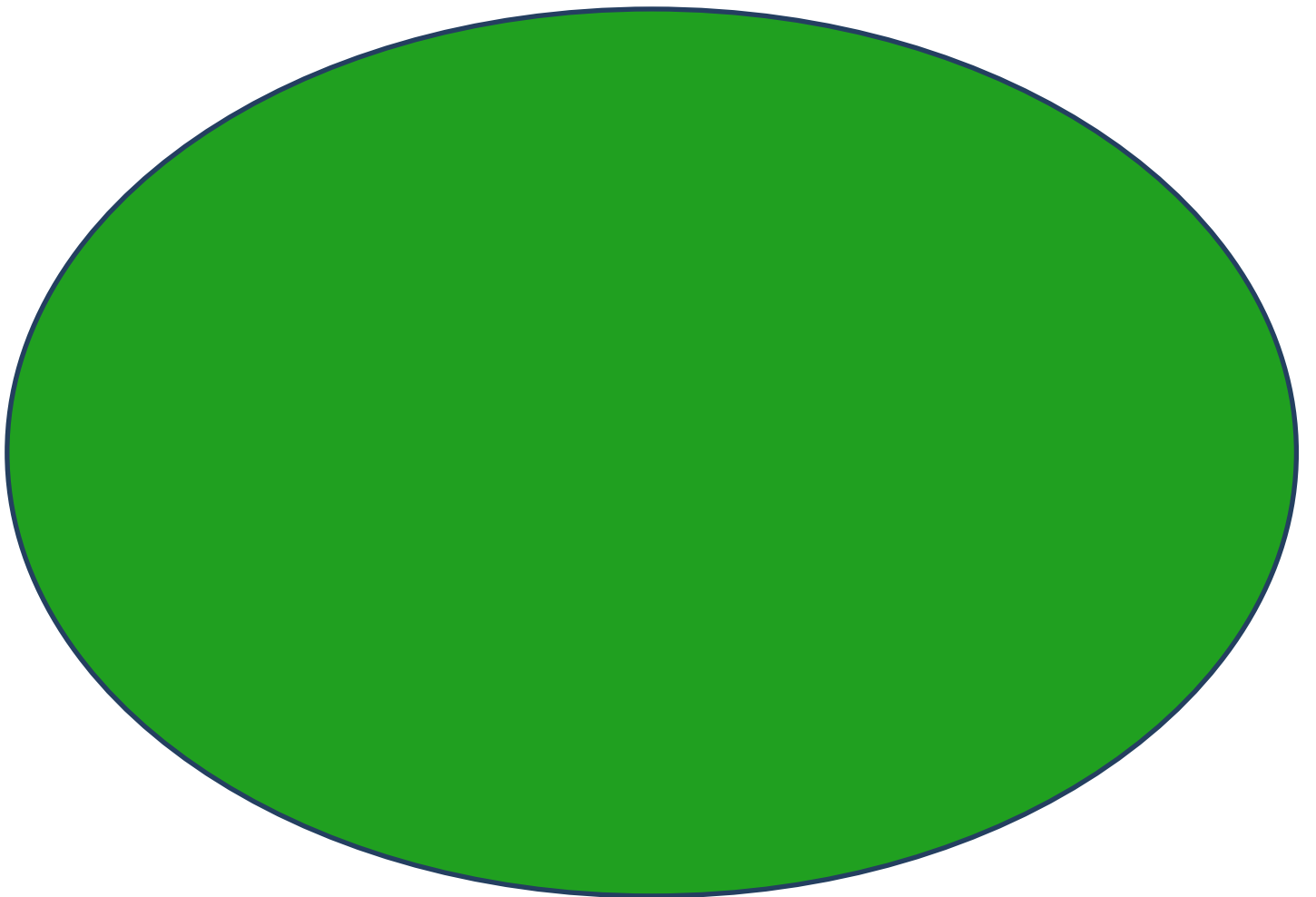
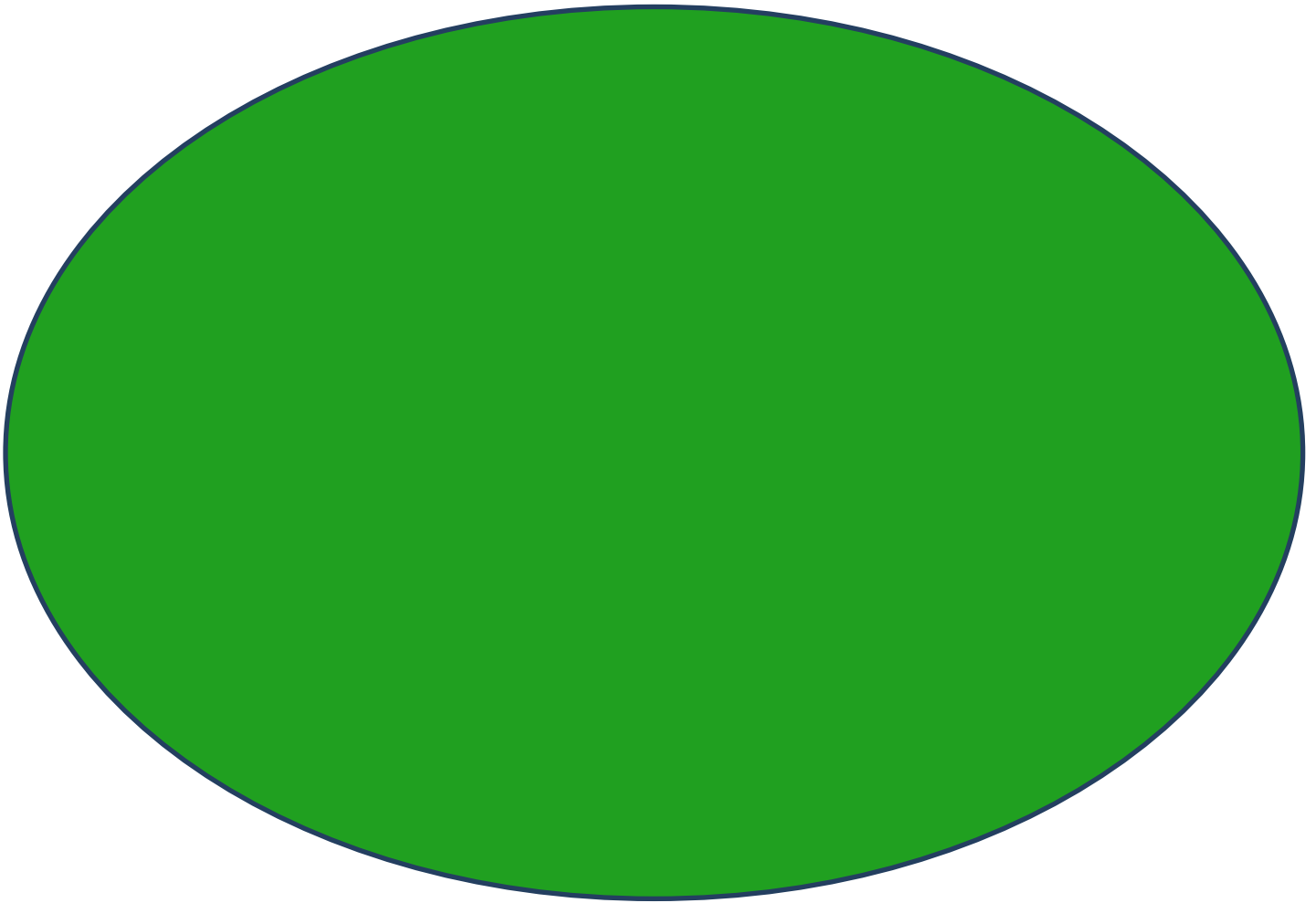

ДОДАТОК Ж

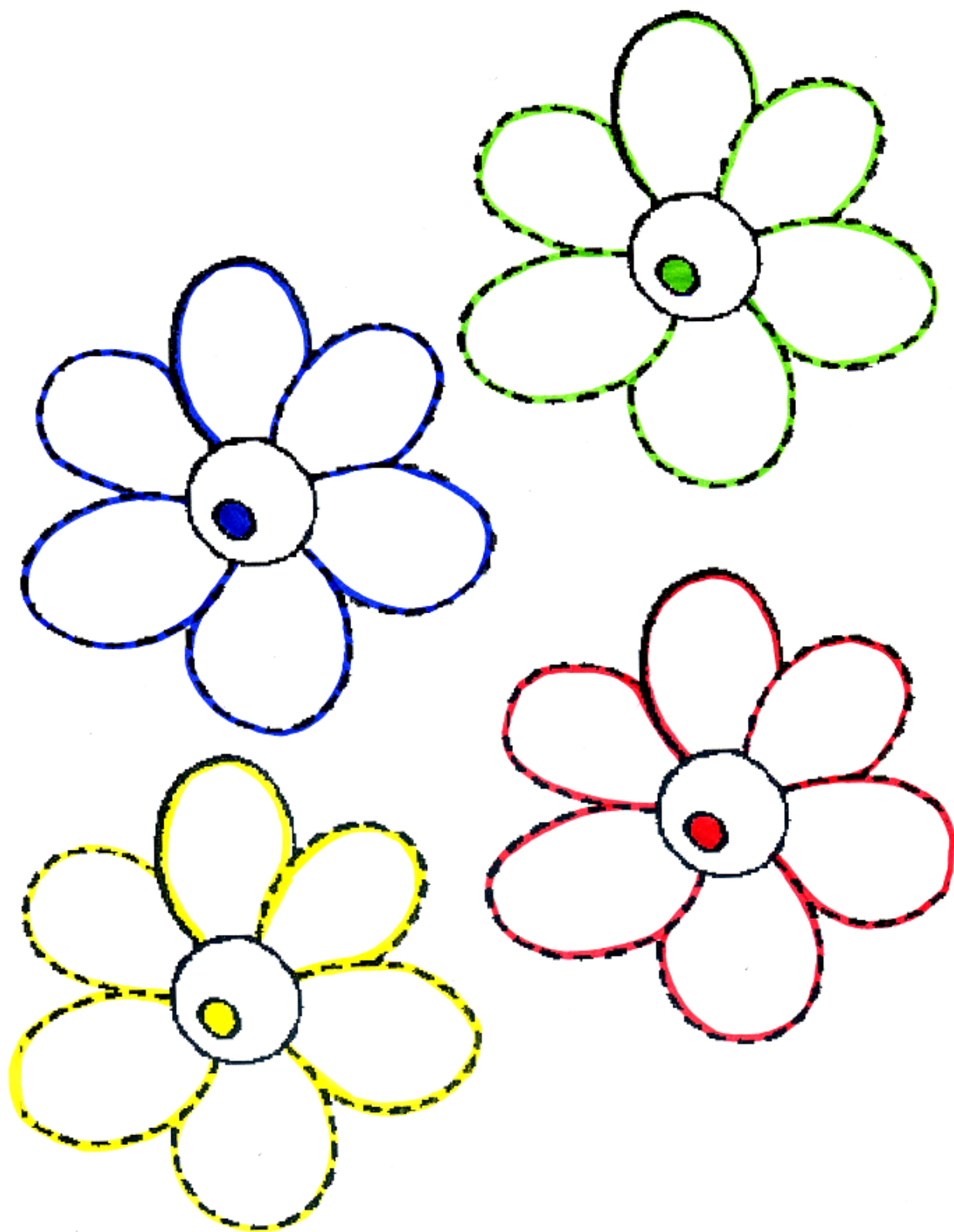

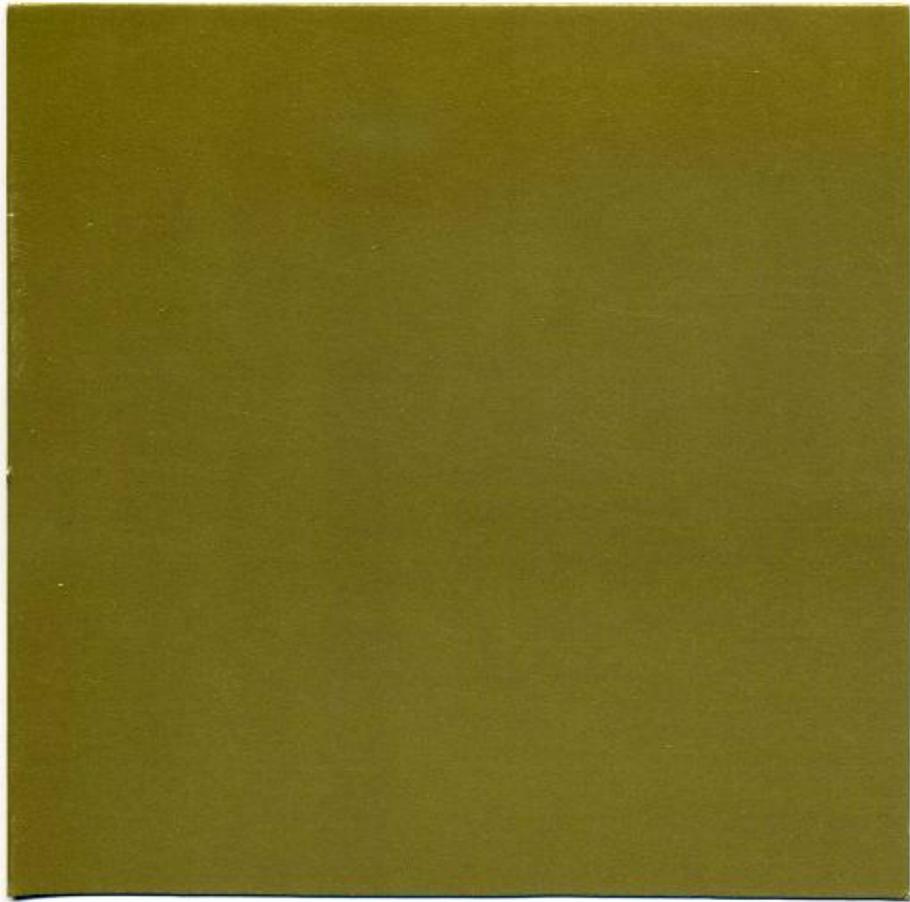

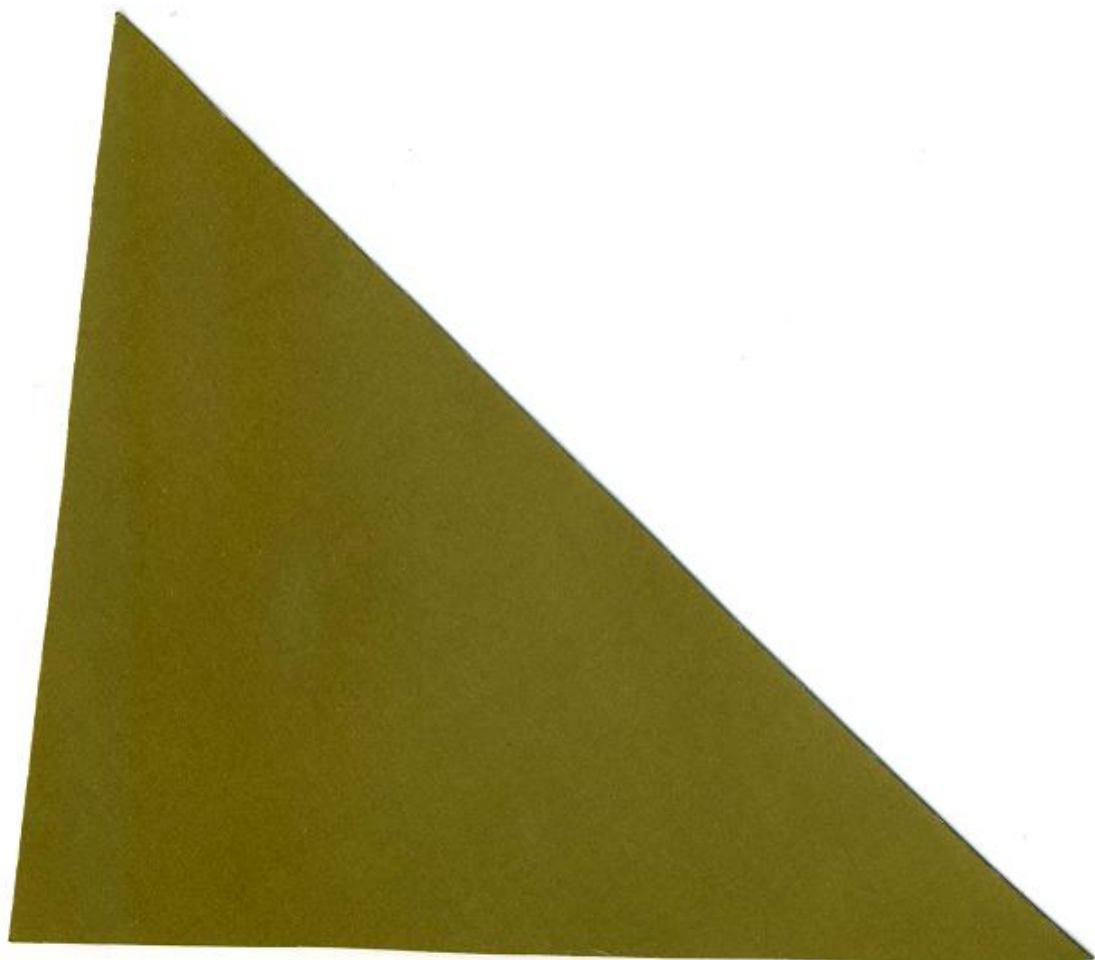

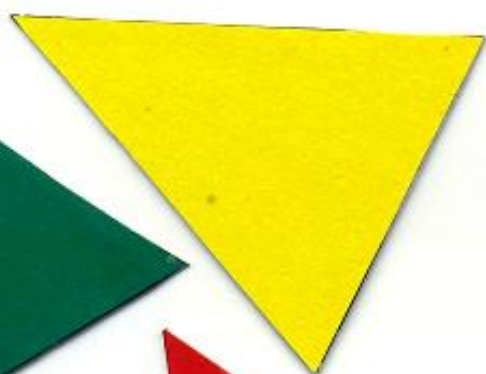
ДОДАТОК К

ДОДАТОК Л

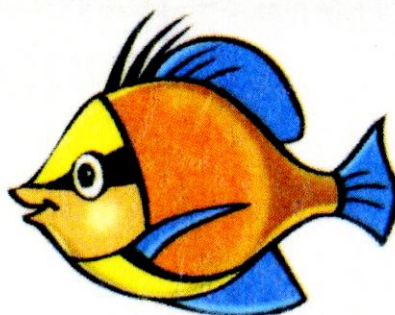

ДОДАТОК М

ДОДАТОК Н

ДОДАТОК П

ДОДАТОК Р

ДОДАТОК С

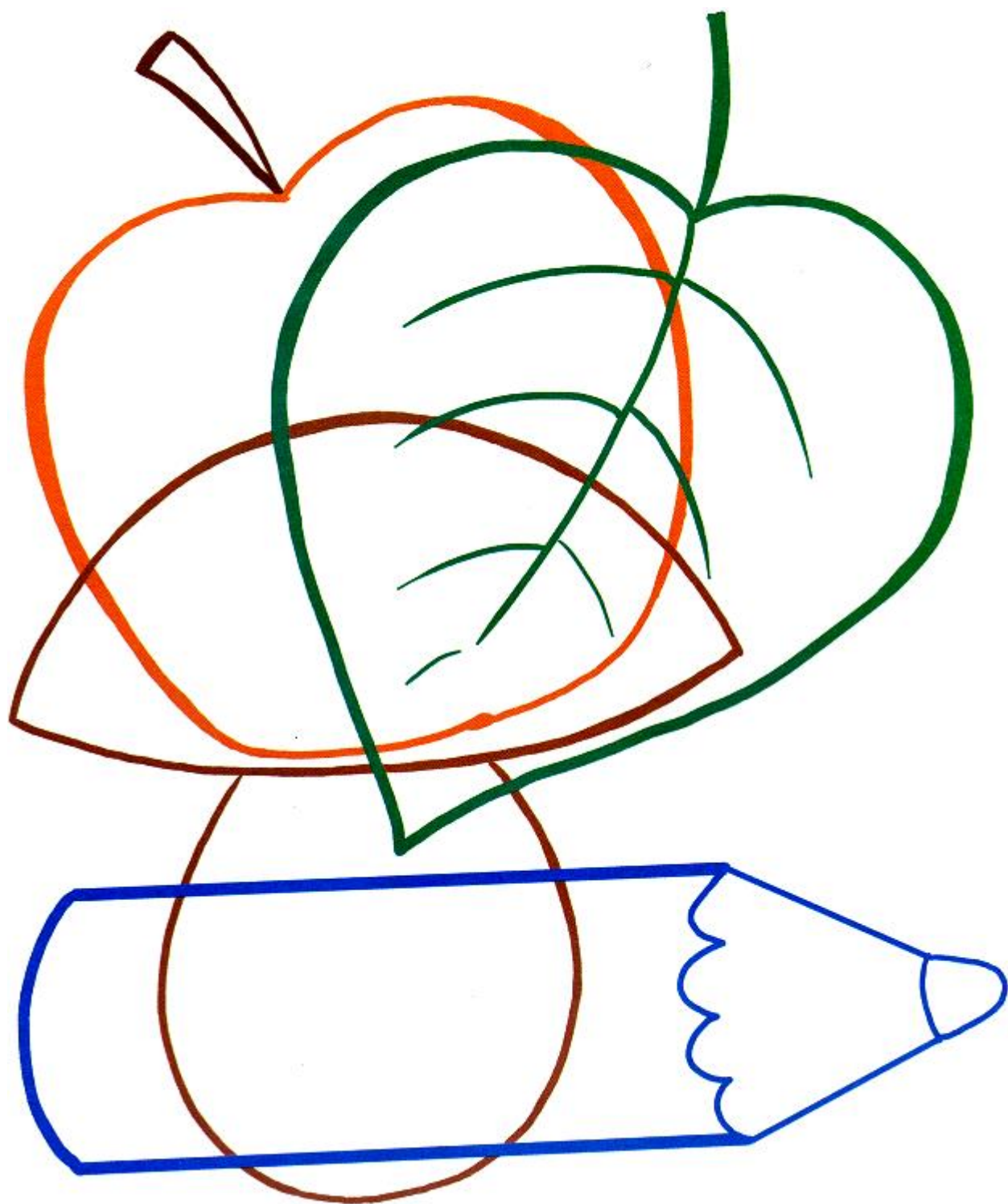
ДОДАТОК Т

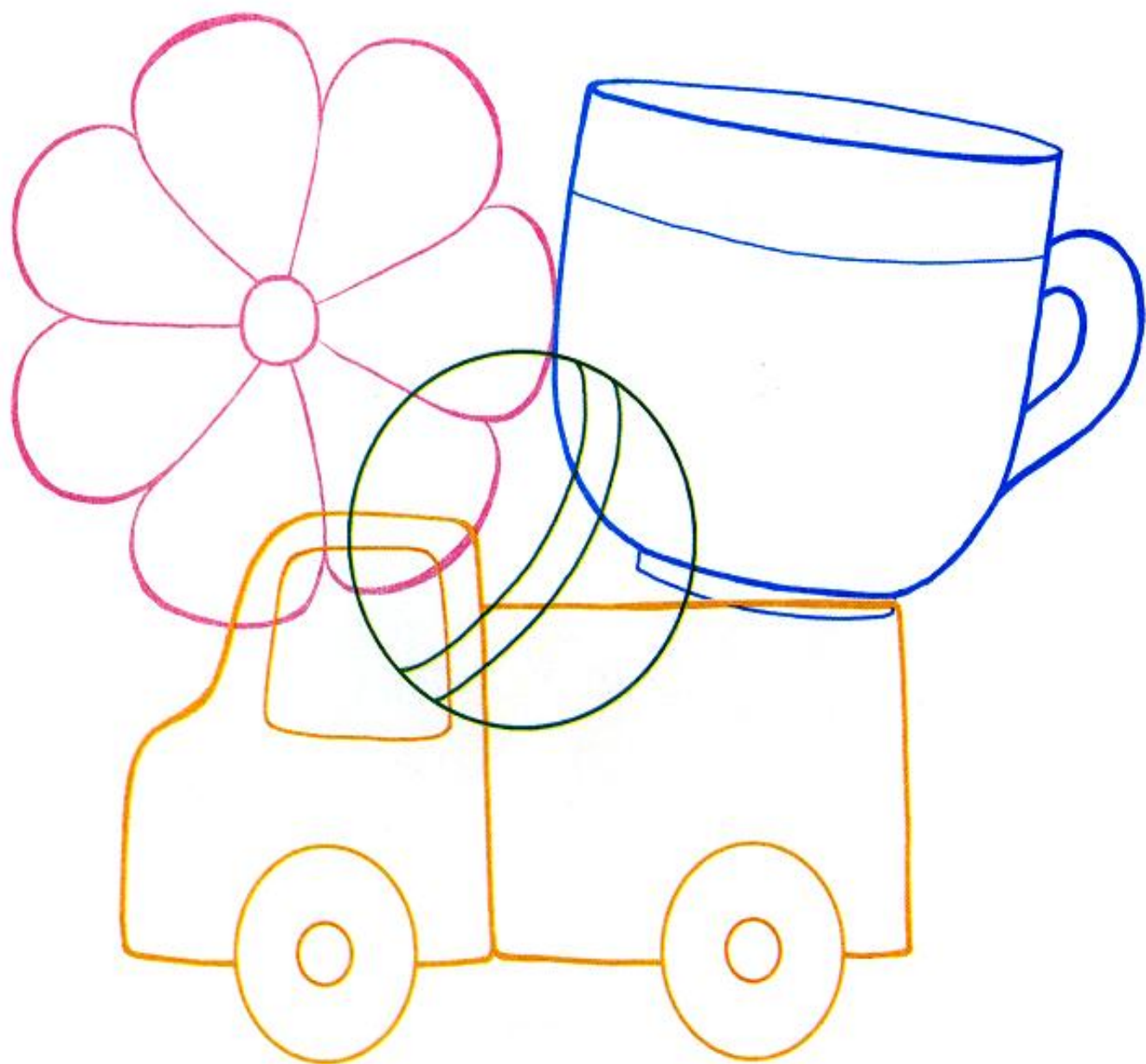
ДОДАТОК У

ДОДАТОК Ғ

ДОДАТОК X

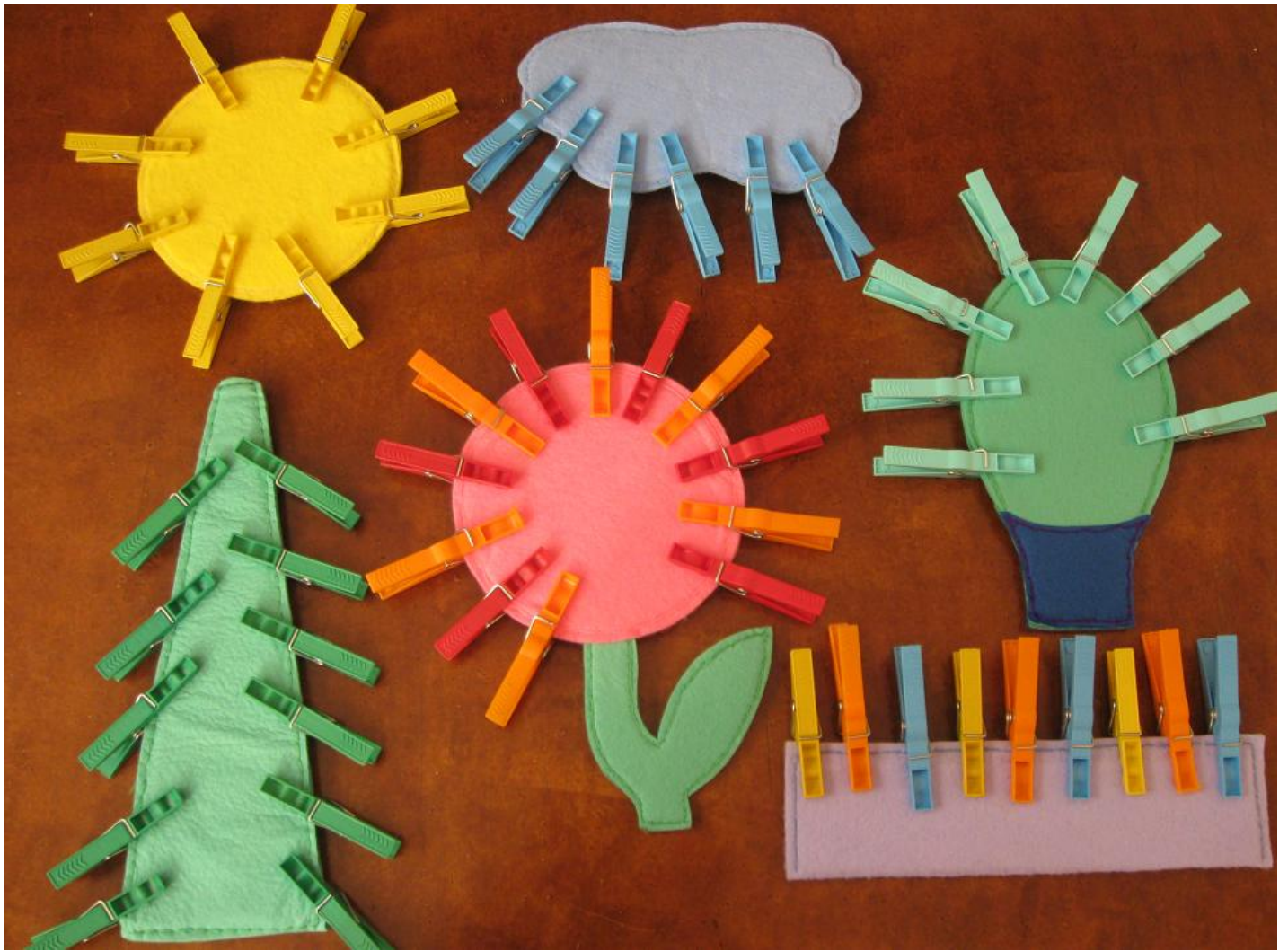

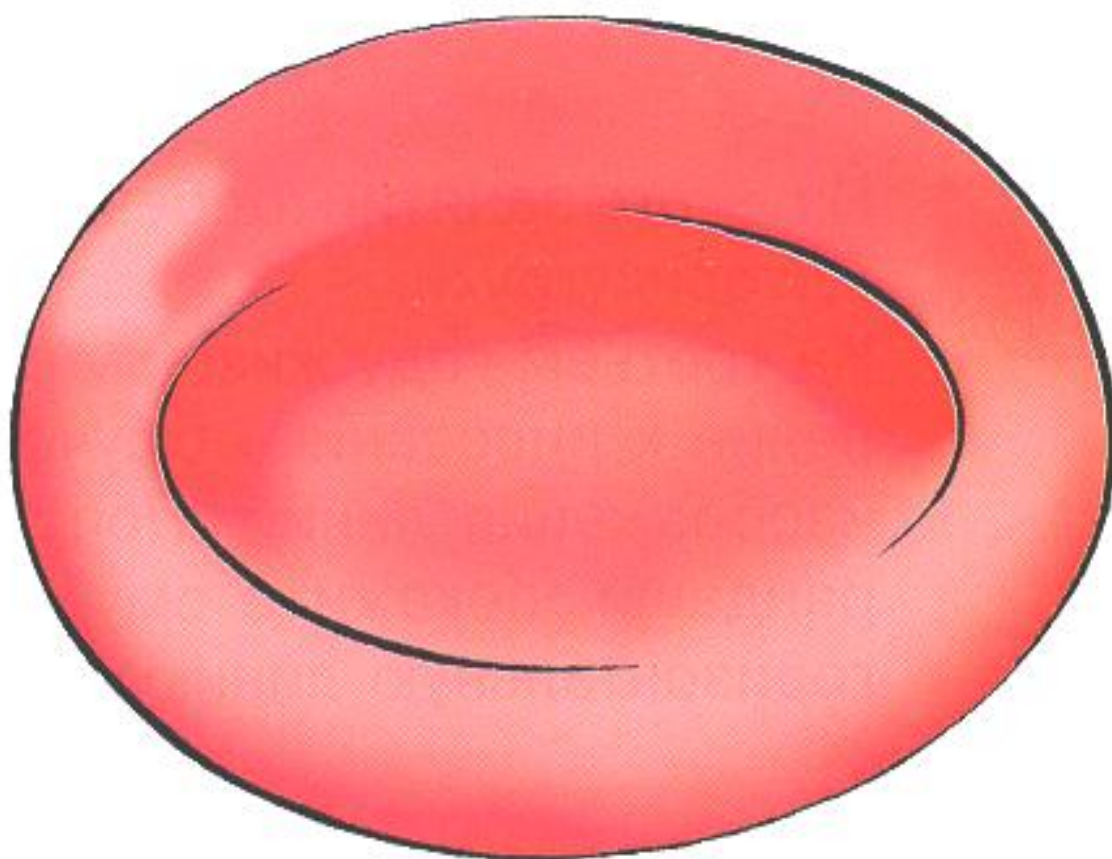
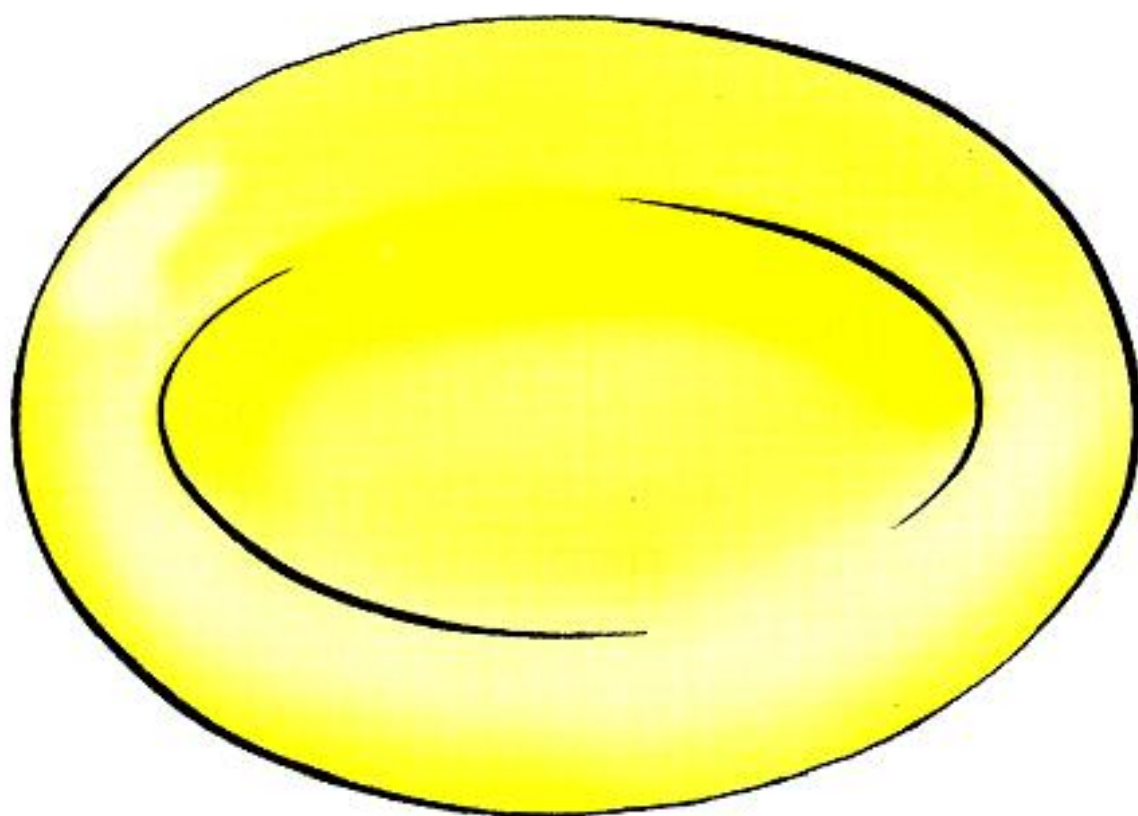

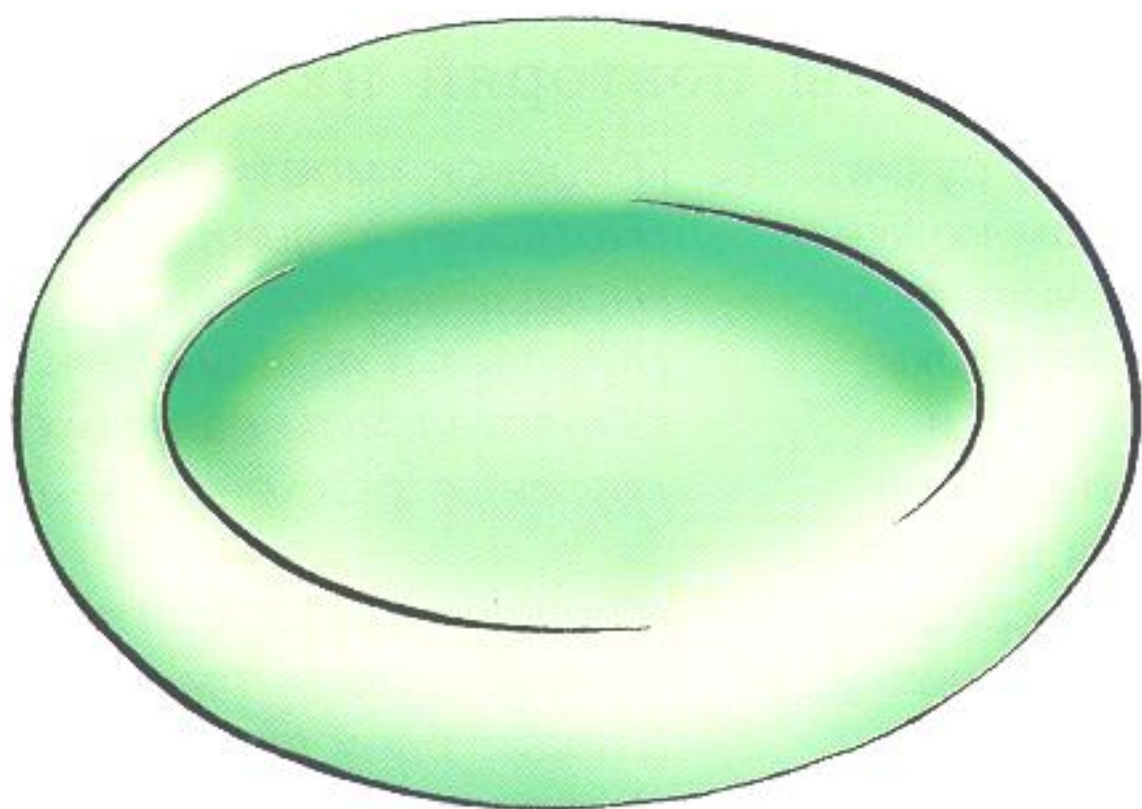

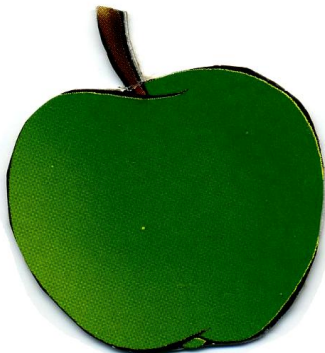
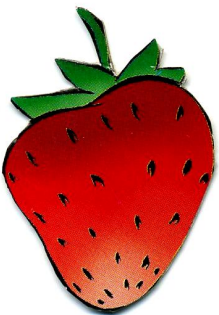
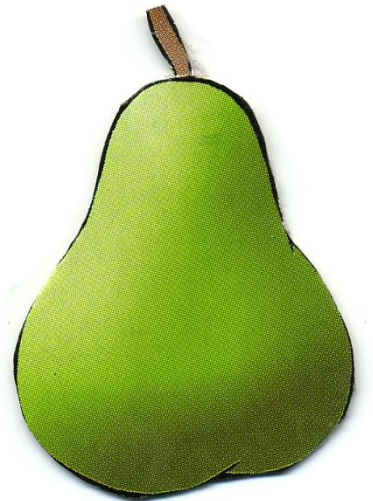
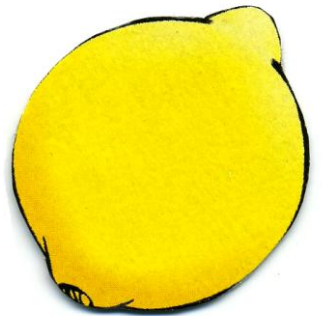
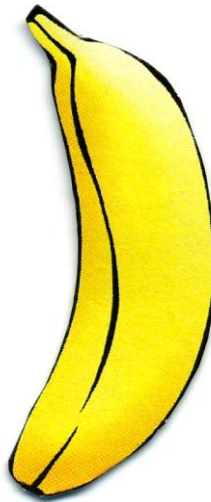
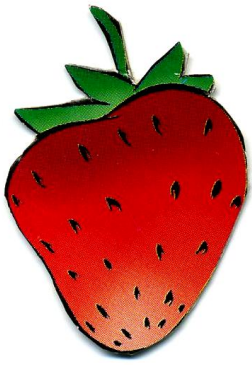

ДОДАТОК Ц

ДОДАТОК 4

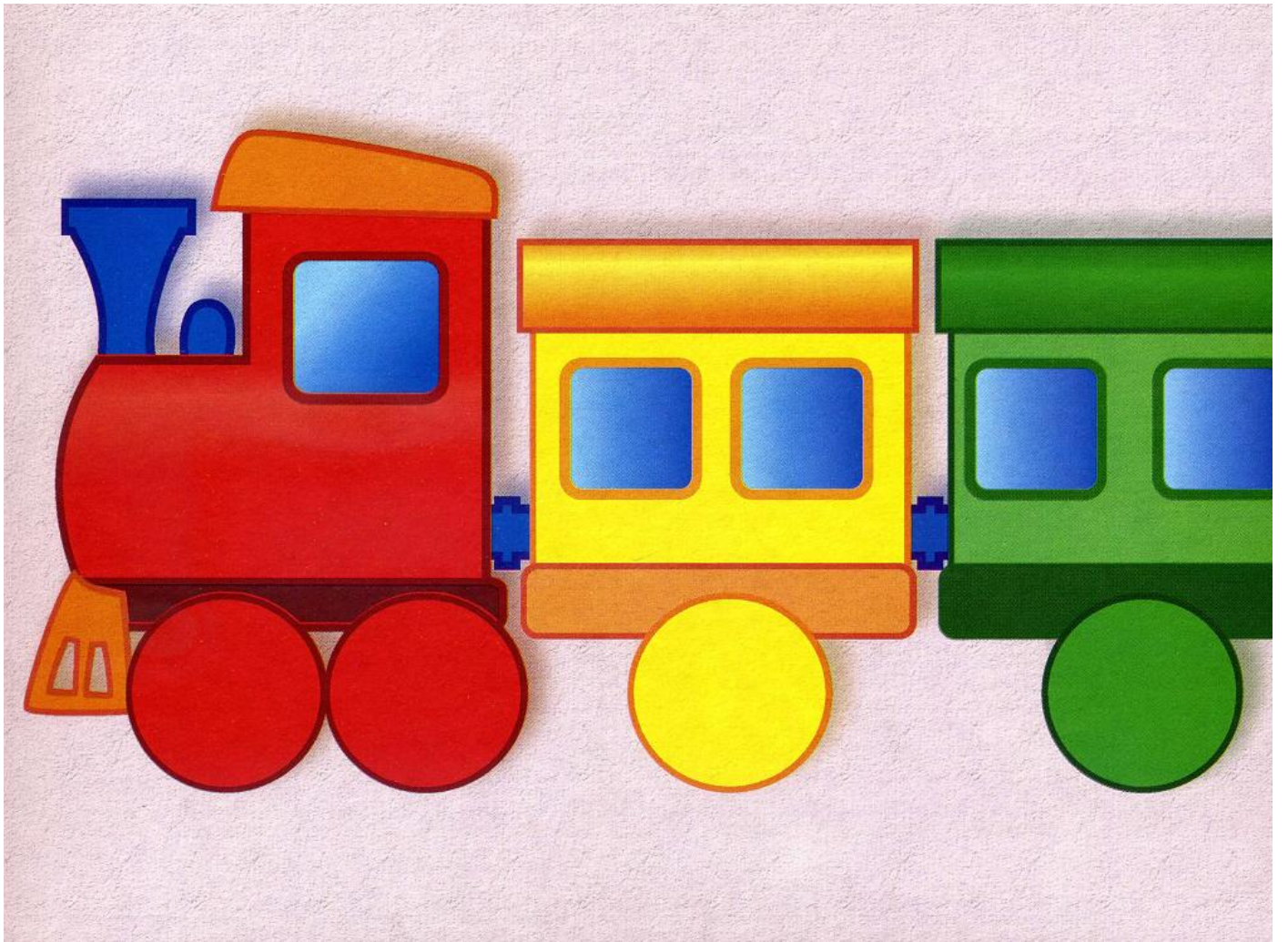

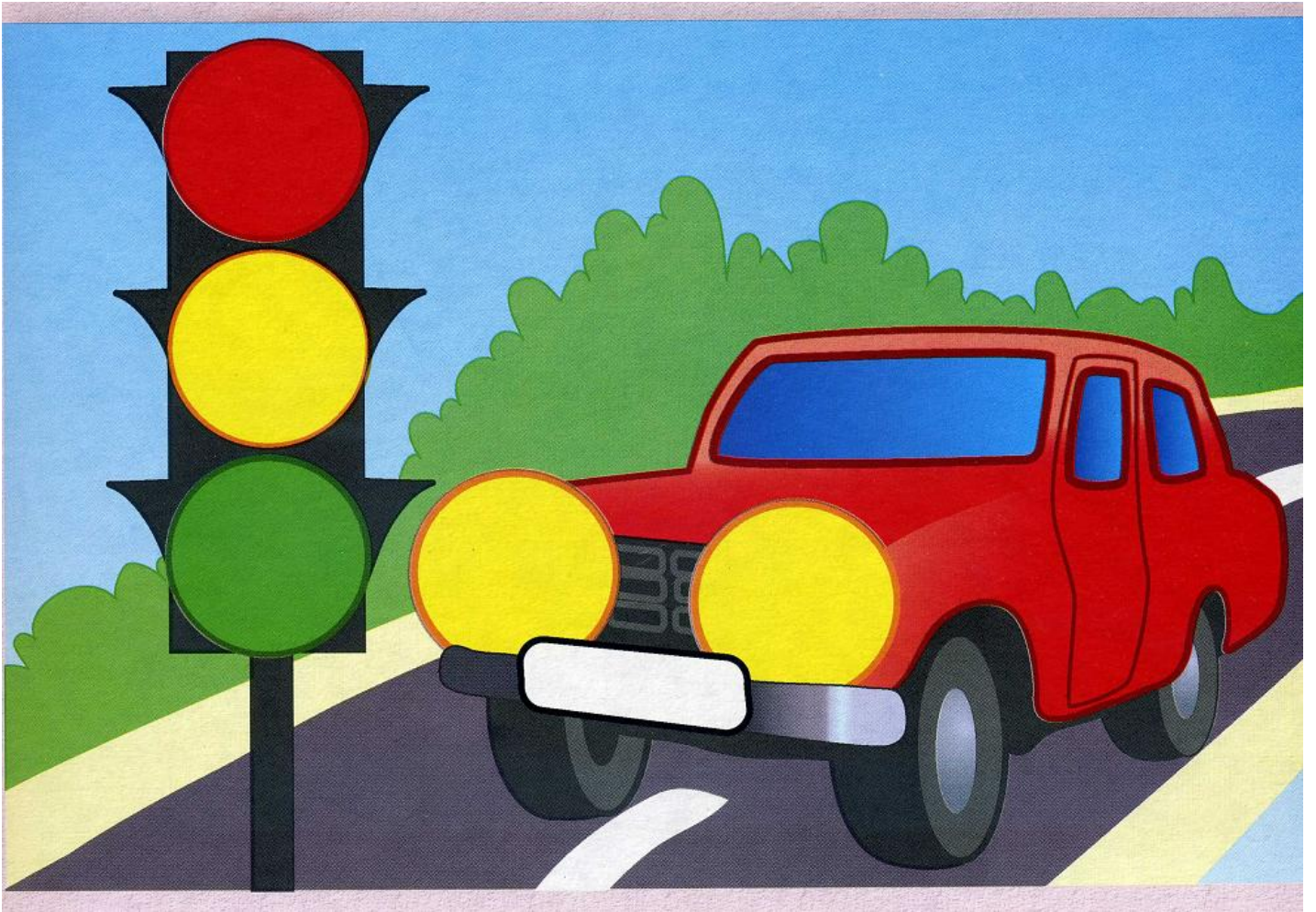

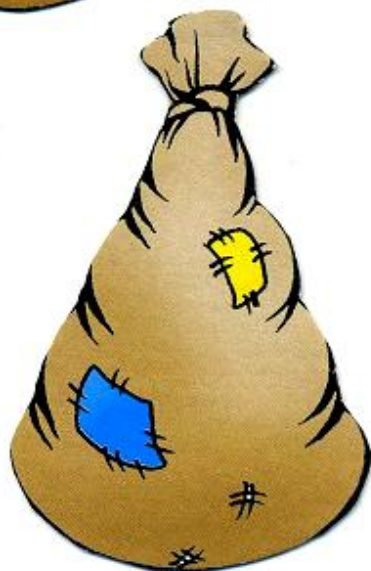
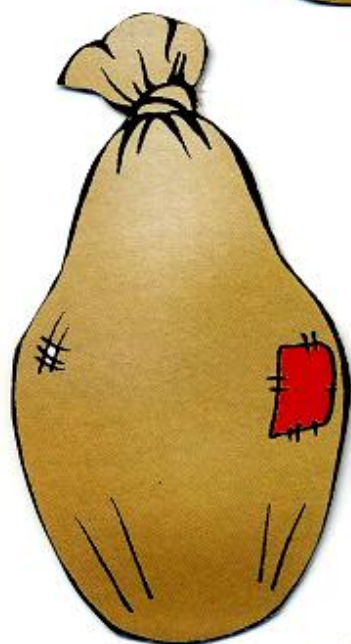
ДОДАТОК Ш

ДОДАТОК Щ

ДОДАТОК Ю

ДОДАТОК Я

(маленька квітка, пташка,
лялька Антошка
та ягничка)

